

715

Besluit van 20 december 1993, houdende bepalingen inzake de algemene berekeningswijzen voor de bekostiging van universiteiten, hogescholen en de Open Universiteit (Bekostigingsbesluit WHW)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, van 15 juli 1993, nr. 92091035/4675, directie Wetgeving en Juridische Zaken, gedaan mede namens Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;

Gelet op artikel 2.6, eerste lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;

Gezien het advies van de Onderwijsraad (advies van 23 april 1993, nr. OR 93000072/T);

De Raad van State gehoord (advies van 13 december 1993, nr. W05.93.0520);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, van 17 december 1993, nr. 93099780/4675, directie Wetgeving en Juridische Zaken, uitgebracht mede namens Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;

Hebben goedgevonden en verstaan:

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. wet: de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- b. Onze minister: Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen en, voor zover het betreft het onderwijs en onderzoek op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving, Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;
- c. universiteit: een universiteit als bedoeld in de onderdelen a en b van de bijlage van de wet;
- d. hogeschool: een hogeschool als bedoeld in de onderdelen c, d, e, f en g van de bijlage van de wet;
- e. Open Universiteit: de Open Universiteit, genoemd in onderdeel h van de bijlage van de wet;

- f. academisch ziekenhuis: een academisch ziekenhuis als bedoeld in onderdeel i van de bijlage van de wet;
- g. Centraal register inschrijving: het Centraal register inschrijving hoger onderwijs, bedoeld in artikel 7.52 van de wet;
- h. Centraal register opleidingen: het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13 van de wet;
- i. opleiding: een opleiding, opgenomen in het Centraal register opleidingen;
- j. opleiding van eerste inschrijving: opleiding waarvoor degene die zich inschrijft het volledige collegegeld als bedoeld in artikel 7.48 van de wet heeft voldaan;
- k. student: een blijkens het Centraal register inschrijving voor een opleiding van eerste inschrijving ingeschreven student;
- l. auditor: een blijkens het Centraal register inschrijving voor een opleiding van eerste inschrijving ingeschreven auditor;
- m. getuigschrift: een getuigschrift van een met goed gevolg afgelegd
  - 1°. afsluitend examen van een opleiding, dan wel
  - 2°. examen waarmee een deel van een opleiding dat ten minste 168 studiepunten bedraagt, wordt afgesloten;
- n. proefschrift: een proefschrift dan wel een proefontwerp uitmondend in een promotie als bedoeld in artikel 7.18 van de wet;
- o. ontwerperscertificaat: een getuigschrift uitgereikt aan een technologisch ontwerper als bedoeld in artikel 9.60, vierde lid, van de wet, met dien verstande dat de desbetreffende ontwerpersopleiding door een door Onze minister aangewezen, door de openbare universiteiten te Groningen, Delft, Eindhoven en Enschede gezamenlijk ingestelde, commissie dient te zijn gecertificeerd.

Artikel 1.2. Overleg

Een ministeriële regeling als bedoeld in de artikelen 2.4, tweede lid, 2.5, eerste lid, 2.9, 2.14, eerste lid, 3.3, vierde lid, 3.4, 3.7, tweede lid, 4.3, eerste lid, onder b, 5.7, eerste lid, en 5.9 wordt vastgesteld na overleg als bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van de wet.

HOOFDSTUK 2. UNIVERSITEITEN

Paragraaf 1. Algemeen

Artikel 2.1. Reikwijdte

De bepalingen van dit hoofdstuk hebben betrekking op de universiteiten, bedoeld in artikel 2.1 van de wet, waarvoor de rijksbijdrage wordt vastgesteld door Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen. Deze bepalingen zijn van overeenkomstige toepassing op de openbare universiteit te Wageningen.

Artikel 2.2. Samenstelling rijksbijdrage universiteiten

De rijksbijdrage van een universiteit is samengesteld uit:

- a. een onderwijsdeel,
- b. een onderzoekdeel,
- c. een verwevenheidsdeel,
- d. in voorkomende gevallen een deel universitaire eerstegraads lerarenopleidingen,
- e. in voorkomende gevallen een deel academische ziekenhuizen, en
- f. een deel uitkeringen na ontslag.

Artikel 2.3. Vaststelling omvang landelijke delen

In overeenstemming met het desbetreffende onderdeel van de voor het desbetreffende begrotingsjaar vastgestelde rijksbegroting, wordt jaarlijks door Onze minister de omvang vastgesteld van de landelijk voor de in artikel 2.2 genoemde samenstellende delen van de rijksbijdrage van de universiteiten beschikbare middelen.

Paragraaf 2. Onderwijsdeel

Artikel 2.4. Verdeling landelijk onderwijsdeel

1. Het landelijk beschikbare onderwijsdeel voor een begrotingsjaar wordt over de universiteiten verdeeld op basis van:

a. het aantal studenten dat op 1 december van het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar aan een universiteit ingeschreven staat, met dien verstande dat studenten slechts worden meegeteld voor zover uit het Centraal register inschrijving blijkt dat zij nog geen vier studiejaar aan een universiteit ingeschreven zijn geweest, te rekenen vanaf het studiejaar 1982-1983, alsmede

b. het aantal door de universiteit uitgereikte getuigschriften in het studiejaar dat eindigt in het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

2. In afwijking van het eerste lid, onder a, worden studenten ingeschreven aan de opleidingen tot tandarts en tot wijsgeer van een bepaald wetenschapsgebied ook in hun vijfde studiejaar meegeteld, en aan de opleidingen tot arts, tot dierenarts en tot apotheker ook in hun vijfde en zesde studiejaar. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat studenten, bedoeld in de eerste volzin, na een bekostigingsperiode van vier jaren slechts worden meegeteld voor verdere bekostiging, indien zij gedurende de eerste vier studiejaar in totaal ten minste 84 studiepunten hebben behaald van de desbetreffende opleiding.

Artikel 2.5. Berekening onderwijsdeel per universiteit

1. Het onderwijsdeel van een universiteit wordt berekend door de som van het op grond van artikel 2.4 voor de desbetreffende universiteit bepaalde aantal studenten en het aantal getuigschriften te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld bedrag, waarbij twee niveaus worden onderscheiden.

2. Onze minister maakt jaarlijks voor 1 juli aan de desbetreffende universiteit bekend op welk niveau een opleiding die in dat kalenderjaar voor het eerst in het Centraal register opleidingen wordt opgenomen, zal worden bekostigd.

3. Indien de som van de onderwijsdelen van de universiteiten afwijkt van het door Onze minister op grond van artikel 2.3 van dit besluit vastgestelde landelijk beschikbare onderwijsdeel, worden door Onze minister voor het desbetreffende begrotingsjaar de in het eerste lid bedoelde bedragen vermenigvuldigd met een factor, zodanig dat de som van de onderwijsdelen van de universiteiten en het landelijk beschikbare onderwijsdeel aan elkaar gelijk zijn.

4. Onze minister doet gelijktijdig met de in artikel 2.7, tweede lid, van de wet bedoelde bekendmaking van de vastgestelde rijksbijdrage aan de universiteiten mededeling van de op grond van het derde lid toe te passen factor.

Artikel 2.6. Samenstelling onderzoekdeel per universiteit

Het onderzoekdeel van een universiteit bestaat uit:

- a. een component basisvoorziening,
- b. een component proefschriften en ontwerperscertificaten,
- c. een component onderzoekscholen, en
- d. een component strategische overwegingen.

Artikel 2.7. Component basisvoorziening

De landelijke component basisvoorziening voor een begrotingsjaar wordt bepaald op vijftien procent van het landelijk beschikbare onderzoekdeel voor datzelfde begrotingsjaar, vastgesteld door Onze minister op grond van artikel 2.3. De landelijke component wordt over de universiteiten verdeeld naar evenredigheid van het aan elke universiteit op basis van artikel 2.5 van dit besluit berekende onderwijsdeel.

Artikel 2.8. Component proefschriften en ontwerperscertificaten

1. Voor de berekening van de component proefschriften en ontwerperscertificaten van een universiteit geldt als grondslag het aantal proefschriften en het aantal ontwerperscertificaten aan de desbetreffende universiteit in het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

2. Voor de bepaling van de in het eerste lid bedoelde aantallen wordt uitgegaan van gegevens van de desbetreffende universiteit. De instelling dient bij het leveren van de gegevens aan te geven op welk wetenschapsgebied dan wel welke wetenschapsgebieden een proefschrift betrekking heeft.

Artikel 2.9. Berekening component proefschriften en ontwerperscertificaten per universiteit

De component proefschriften en ontwerperscertificaten van een universiteit wordt berekend door de som van de op grond van artikel 2.8 opgegeven aantallen proefschriften en aantallen ontwerperscertificaten voor de desbetreffende universiteit te vermenigvuldigen met bij ministeriële regeling vastgestelde bedragen, waarbij voor proefschriften twee niveaus worden onderscheiden.

Artikel 2.10. Component onderzoekscholen

GERESERVEERD

Artikel 2.11. Component strategische overwegingen

1. De landelijke component strategische overwegingen voor een begrotingsjaar is gelijk aan het na toepassing van de artikelen 2.7 tot en met 2.10 voor dat begrotingsjaar resterende landelijk beschikbare onderzoekdeel.

2. Het verschil tussen de op grond van het eerste lid berekende landelijke component strategische overwegingen voor het begrotingsjaar en die voor het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar wordt onderscheiden naar het verschil als gevolg van een toename of afname ten opzichte van het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar van:

- a. de op grond van artikel 2.3 vastgestelde omvang van het landelijk beschikbare onderzoekdeel. Dit verschil wordt aan de universiteiten toebedeeld naar evenredigheid van de component strategische overwe-

gingen per universiteit in het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar, en

b. de som van de op grond van artikel 2.9 berekende componenten proefschriften en ontwerperscertificaten. Dit verschil wordt aan de universiteiten toebedeeld naar evenredigheid van de som van het onderwijsdeel, het onderzoekdeel en het verwevenheidsdeel per universiteit in het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

3. Onverminderd artikel 2.12 is de component strategische overwegingen van een universiteit voor het begrotingsjaar de som van de component strategische overwegingen van de desbetreffende universiteit in het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar en de op grond van het tweede lid, onder a en b, voor het begrotingsjaar berekende verschillen voor de desbetreffende universiteit.

Artikel 2.12. Aanduiding prioriteiten en posterioriteiten

1. In het hoger onderwijs- en onderzoekplan wordt door Onze minister een aanduiding gegeven van de wetenschapsgebieden waaraan prioriteit en posterioriteit moet worden gegeven.

2. Indien uit de instellingsplannen, bedoeld in artikel 2.2 van de wet, of anderszins blijkt, dat de universiteiten naar het oordeel van Onze minister onvoldoende rekening houden met de prioriteit- en posterioriteitstelling, bedoeld in het eerste lid, wordt daarover en over de mogelijke gevolgen voor de bekostiging van de universiteiten overleg gevoerd als bedoeld in artikel 3.1 van de wet.

Artikel 2.13. Hervreiding component strategische overwegingen

1. Indien het overleg, bedoeld in artikel 2.12, tweede lid, daartoe aanleiding geeft, kan Onze minister, met inachtneming van artikel 2.6, derde lid, van de wet besluiten tot hervreiding van middelen, behorend tot de component strategische overwegingen.

2. Een besluit tot hervreiding als bedoeld in het eerste lid, wordt niet genomen dan nadat Onze minister daarover overleg heeft gepleegd als bedoeld in artikel 3.1 van de wet.

3. Een besluit tot hervreiding kan ten hoogste drie procent van de component strategische overwegingen per universiteit voor een begrotingsjaar betreffen.

Paragraaf 4. Verwevenheidsdeel

Artikel 2.14. Verdeling verwevenheidsdeel

1. Uit het landelijk beschikbare verwevenheidsdeel, vastgesteld op grond van artikel 2.3, wordt ten behoeve van de taken van de openbare universiteit te Utrecht wat betreft de werkplaatsfunctie voor diergeneeskunde aan deze universiteit bij ministeriële regeling een bedrag vastgesteld.

2. Het voor een begrotingsjaar resterende landelijk beschikbare verwevenheidsdeel wordt door Onze minister over de universiteiten verdeeld naar evenredigheid van de som van het onderwijs- en onderzoekdeel per universiteit voor het desbetreffende begrotingsjaar. Wat betreft de openbare universiteit te Utrecht is in de in de vorige volzin bedoelde som inbegrepen het in het eerste lid bedoelde bedrag voor de werkplaatsfunctie voor diergeneeskunde.

Paragraaf 5. Deel universitaire eerstegraads lerarenopleidingen

Artikel 2.15. Deel universitaire eerstegraads lerarenopleidingen

GERESERVEERD

Paragraaf 6. Deel academische ziekenhuizen

Artikel 2.16. Deel academische ziekenhuizen

GERESERVEERD

Paragraaf 7. Uitkeringen na ontslag

Artikel 2.17. Verdeling landelijk beschikbare deel uitkeringen na ontslag

1. Het landelijk beschikbare deel uitkeringen na ontslag voor een begrotingsjaar, door Onze minister vastgesteld op grond van artikel 2.3, wordt verdeeld over de universiteiten, met daarbij in voorkomende gevallen begrepen een deel voor het bijbehorende academische ziekenhuis.

2. De verdeling van het landelijk beschikbare deel uitkeringen na ontslag geschiedt door Onze minister overeenkomstig het daartoe voor 1 april van het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar door de universiteiten en academische ziekenhuizen gezamenlijk bij Onze minister in te dienen voorstel.

3. Indien de universiteiten en academische ziekenhuizen geen voorstel als bedoeld in het tweede lid indienen, beslist Onze minister over de verdeling van het landelijk beschikbare deel uitkeringen na ontslag, overeenkomstig de voor het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgestelde verdeling.

4. Dit artikel is niet van toepassing op de openbare universiteit te Wageningen.

HOOFDSTUK 3. HOGESCHOLEN

Paragraaf 1. Algemeen

Artikel 3.1. Reikwijdte

De bepalingen van dit hoofdstuk hebben betrekking op de algemene berekeningswijze voor het exploitatiedeel en het huisvestingsdeel van de rijksbijdrage van de hogescholen, bedoeld in artikel 2.1 van de wet.

Paragraaf 2. Exploitatiedeel

Artikel 3.2. Vaststelling en verdeling landelijk beschikbaar exploitatiedeel

1. In overeenstemming met het desbetreffende onderdeel van de voor het desbetreffende begrotingsjaar vastgestelde rijksbegroting, wordt jaarlijks door Onze minister de omvang vastgesteld van het landelijk voor de hogescholen beschikbare exploitatiedeel.

2. Het landelijk beschikbare exploitatiedeel wordt over de hogescholen verdeeld op basis van de voor een hogeschool op grond van de artikelen in deze paragraaf bepaalde onderwijsvraag voor door de desbetreffende hogeschool aangeboden opleidingen.

Artikel 3.3. Bepaling onderwijsvraag per hogeschool

1. De onderwijsvraag van een hogeschool wordt per opleiding of groep van opleidingen die door de desbetreffende hogeschool worden aangeboden, bepaald door de onderwijsvraagfactor, bedoeld in het tweede lid, te vermenigvuldigen met:

- a. het aantal studenten en auditoren dat op 1 oktober van het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar aan een hogeschool ingeschreven staat, voor zover het betreft voltijdse opleidingen, dan wel
- b. het aantal studenten en auditoren dat op 1 oktober van het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar aan een hogeschool ingeschreven staat, vermenigvuldigd met 0,75, voor zover het betreft deeltijdse opleidingen.

2. De onderwijsvraagfactor wordt berekend met de volgende formule:

$$\frac{(A \times NBA) + (U \times NBU)}{Ja + Ju}$$

In deze formule wordt verstaan onder:

A: het aantal studenten en auditoren aan wie een getuigschrift is uitgereikt;

U: het aantal studenten en auditoren die de hogeschool hebben verlaten zonder dat aan hen een getuigschrift is uitgereikt;

NBA: per opleiding of groep van opleidingen de factor afgestudeerden gerelateerd aan de studielast;

NBU: per opleiding of groep van opleidingen de factor uitschrijvingen zonder getuigschrift gerelateerd aan de studielast;

Ja: het aantal studie jaren gedurende welke de onder A bedoelde studenten en auditoren aan de betrokken hogeschool als student of auditor zijn ingeschreven geweest;

Ju: het aantal studie jaren gedurende welke de onder U bedoelde studenten en auditoren aan de betrokken hogeschool als student of auditor zijn ingeschreven geweest.

3. De in het tweede lid onder A en U bedoelde gegevens hebben betrekking op het tijdvak van 12 maanden, voorafgaande aan de in het eerste lid, onder a onderscheidenlijk b, genoemde datum. Indien de in het tweede lid onder A en U bedoelde gegevens ten aanzien van een opleiding in een tijdvak als bedoeld in de vorige volzin beide gelijk zijn aan nul, is ten aanzien van die opleiding voor het eerste op bedoeld tijdvak volgende kalenderjaar artikel 3.5 van overeenkomstige toepassing.

4. De factoren, bedoeld onder NBA en NBU, worden vastgesteld bij ministeriële regeling.

Artikel 3.4. Bepaling onderwijsvraag opleidingen hoger beroeps-onderwijs als bedoeld in artikel 7.4, vierde lid, van de wet

In afwijking van artikel 3.3 wordt de onderwijsvraag voor de opleidingen lerarenopleidingen speciaal onderwijs, de opleidingen hogere kaderopleiding pedagogiek en de voortgezette opleidingen tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in algemene vakken, bedoeld in artikel 7.4, vierde lid, van de wet, bepaald op het aantal ingeschreven studenten en auditoren op 1 oktober van het aan het begrotingsjaar voorafgaande jaar, vermenigvuldigd met een bij ministeriële regeling te bepalen factor.

Artikel 3.5. Bepaling onderwijsvraag opleidingen in opbouw

Voor de bepaling van de onderwijsvraag van een opleiding die:

- a. in het kalenderjaar voorafgaande aan het begrotingsjaar voor het eerst in het Centraal register opleidingen is opgenomen, en
- b. geen voortzetting vormt van een studierichting of opleiding,

wordt de onderwijsvraagfactor gesteld op de landelijk gemiddelde onderwijsvraagfactor. Deze berekening wordt toegepast tot en met het begrotingsjaar volgend op het begrotingsjaar waarin de eerste getuigschriften, gelet op de studielast, kunnen worden uitgereikt.

Artikel 3.6. Bepaling onderwijsvraag opleidingen in afbouw

Voor de bepaling van de onderwijsvraag van een opleiding waarvan de registratie wordt beëindigd overeenkomstig artikel 6.15 van de wet en ten aanzien waarvan artikel 3.5 niet van toepassing is, wordt met betrekking tot de begrotingsjaren volgend op het tweede begrotingsjaar waarin geen studenten zich voor het eerst inschrijven aan die opleiding, de laatstelijk voor deze opleiding vastgestelde onderwijsvraagfactor aangehouden, totdat de registratie is beëindigd.

Artikel 3.7. Berekening exploitatiedeel hogescholen

1. Het exploitatiedeel van een hogeschool is de som van de exploitatiedelen van de door de desbetreffende hogeschool aangeboden opleidingen.

2. Het exploitatiedeel van een opleiding wordt berekend door de uit artikel 3.3, 3.4, 3.5 dan wel 3.6 voor de desbetreffende opleiding voortvloeiende onderwijsvraag te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld bedrag, waarbij twee niveaus worden onderscheiden.

3. Indien de som van de exploitatiedelen van de hogescholen afwijkt van het door Onze minister op grond van artikel 3.2 vastgestelde landelijk beschikbare exploitatiedeel, worden door Onze minister voor het desbetreffende begrotingsjaar de exploitatiedelen van de afzonderlijke hogescholen vermenigvuldigd met een factor, zodanig dat de som van de exploitatiedelen van de hogescholen en het landelijk beschikbare exploitatiedeel aan elkaar gelijk zijn.

4. Onze minister doet gelijktijdig met de in artikel 2.7, tweede lid, van de wet bedoelde bekendmaking van de vastgestelde rijksbijdrage aan de hogescholen mededeling van de in het tweede lid bedoelde bedragen en de op grond van het derde lid toe te passen factor.

Artikel 3.8. Bekostigingsniveau nieuwe opleidingen

Onze minister maakt jaarlijks voor 1 juli aan de desbetreffende hogeschool bekend op welk niveau een opleiding die in dat kalenderjaar voor het eerst in het Centraal register opleidingen wordt opgenomen, zal worden bekostigd.

Paragraaf 3. Huisvestingsdeel

Artikel 3.9. Vaststelling en verdeling landelijk beschikbaar huisvestingsdeel

1. In overeenstemming met het desbetreffende onderdeel van de voor het desbetreffende begrotingsjaar vastgestelde rijksbegroting, wordt jaarlijks door Onze minister de omvang vastgesteld van het landelijk voor de hogescholen beschikbare huisvestingsdeel.

2. Het landelijk beschikbare huisvestingsdeel wordt over de hogescholen verdeeld op basis van de in vierkante meters uitgedrukte ruimtebehoefte van de hogescholen, die wordt berekend door het aantal aan de hogeschool ingeschreven studenten en auditoren op 1 oktober van het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar te vermenigvuldigen met een door Onze minister per opleiding of per groep van opleidingen vast te stellen factor.

3. Het huisvestingsdeel van een hogeschool omvat ten minste de normatieve uitgaven voor rente en aflossing ten gevolge van:

- het bedrag dat door het instellingsbestuur aan het Rijk is betaald op grond van artikel II van de Wet van 11 november 1993, Stb. 628,
- de schuld die resteert van het op 31 december 1993 nog uitstaande door het Rijk aan een instelling overgedragen leenbedrag ter zake van een investering waarvoor door het Rijk toestemming is verleend,
- de na 31 december 1993 resterende projectkosten voor een bouwproject in uitvoering dat op 31 december 1993 nog niet is opgeleverd, overeenkomstig de met het Rijk overeengekomen projectkosten en wijze van vergoeding en voor zover de kosten nog niet door het Rijk zijn vergoed.

4. Het huisvestingsdeel van een hogeschool omvat tevens ten minste de vergoeding van de huurpenningen voor een gebouw, die door het instellingsbestuur worden betaald als verplichting voortvloeiend uit een huurovereenkomst die door het instellingsbestuur is gesloten vóór 17 november 1992, en waarvoor door het Rijk toestemming is verleend, onderscheidenlijk als verplichting uit een huurovereenkomst waarvan het instellingsbestuur het voornemen tot het sluiten daarvan vóór 17 november 1992 aan Onze minister heeft medegedeeld, en waarvoor door het Rijk toestemming is verleend. De vergoeding, bedoeld in de eerste volzin, wordt verleend tot de bedragen, perioden en condities zoals in de goedkeuring vermeld, doch uiterlijk tot en met 31 december 1997.

5. De vergoeding van de normatieve uitgaven voor rente en aflossing, bedoeld in het tweede lid, wordt verleend gedurende dertig jaar.

6. De normatieve uitgaven voor rente en aflossing, bedoeld in het tweede lid, worden berekend op de grondslag van 50% lineaire en 50% annuïtaire leningen, een rentevoet van 9% en een aflossingsperiode van dertig jaar.

Artikel 3.10. Wijze verdeling landelijk beschikbaar huisvestingsdeel

1. Ten behoeve van de verdeling van het landelijk beschikbaar huisvestingsdeel wordt de landelijke ruimtebehoefte vastgesteld. De landelijke ruimtebehoefte is het totaal van het aantal op grond van de artikelen 3.9, tweede lid, en 5.14 berekende vierkante meters.

2. Het huisvestingsdeel per hogeschool wordt voorlopig vastgesteld door het landelijk beschikbare huisvestingsdeel te vermenigvuldigen met de ruimtebehoefte van de hogeschool en te delen door de landelijke ruimtebehoefte.

3. Indien het op grond van het tweede dan wel het vierde lid berekende huisvestingsdeel van een hogeschool lager of gelijk is aan de vergoedingen voor de uitgaven bedoeld in artikel 3.9, derde en vierde lid, wordt het huisvestingsdeel van deze hogeschool definitief vastgesteld ter hoogte van die vergoedingen. De huisvestingsdelen van deze hogescholen en de ruimtebehoefte worden in mindering gebracht op respectievelijk het landelijk huisvestingsdeel en de landelijke ruimtebehoefte.

4. Het huisvestingsdeel van de hogeschool, waarvan het huisvestingsdeel nog niet definitief is vastgesteld, wordt opnieuw voorlopig vastgesteld door het na toepassing van het derde lid nog landelijk beschikbare huisvestingsdeel te vermenigvuldigen met de ruimtebehoefte van de hogeschool en te delen door de na toepassing van het derde lid resterende landelijke ruimtebehoefte.

5. Het vierde lid wordt toegepast totdat het huisvestingsdeel minimaal het niveau bedraagt van de vergoedingen bedoeld in artikel 3.9, derde en vierde lid. De op dat moment berekende voorlopige huisvestingsdelen van alle resterende hogescholen worden definitief vastgesteld.

Artikel 3.11. Afwijking landbouwhogescholen

In afwijking van de artikelen 3.9 en 3.10 wordt het huisvestingsdeel voor de hogescholen die uitsluitend opleidingen op het gebied van landbouw en natuurlijke omgeving verzorgen, door Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij vastgesteld op basis van de in vierkante meters uitgedrukte ruimtebehoefte van de hogescholen, die wordt berekend door het aantal aan de hogeschool ingeschreven studenten en auditoren op 1 oktober van het kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar te vermenigvuldigen met een door Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij per opleiding of per groep van opleidingen vast te stellen factor.

HOOFDSTUK 4. OPEN UNIVERSITEIT

Artikel 4.1. Samenstelling rijksbijdrage Open Universiteit

De rijksbijdrage van de Open Universiteit is samengesteld uit:

- a. een deel basisvoorziening, en
- b. een onderwijseenheid-gebonden deel.

Artikel 4.2. Vaststelling beschikbare middelen

Onze minister stelt jaarlijks de omvang van de voor het eerstvolgende kalenderjaar voor de Open Universiteit beschikbare basisvoorziening vast.

Artikel 4.3. Berekening rijksbijdrage

1. De rijksbijdrage van de Open Universiteit wordt berekend door de som van:

- a. de op grond van artikel 4.2 door Onze minister vastgestelde basisvoorziening, en
- b. het aantal in het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar door de Open Universiteit ontwikkelde en herziene onderwijseenheden, vermenigvuldigd met een bij ministeriële regeling te bepalen bedrag.

2. Indien het aantal door de Open Universiteit in enig kalenderjaar ontwikkelde en herziene onderwijseenheden:

- a. minder bedraagt dan vierentwintig, wordt het aantal bedoeld in het eerste lid, onder b, gesteld op vierentwintig, en
- b. meer bedraagt dan veertig, wordt het aantal bedoeld in het eerste lid, onder b, gesteld op veertig.

HOOFDSTUK 5. OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel 5.1. Gegevens Centraal register inschrijving

In afwijking van artikel 2.4, eerste lid, onder a, wordt tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip voor het bepalen van het aantal aan een universiteit op 1 december van het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar ingeschreven studenten uitgegaan van gegevens die door de desbetreffende universiteit op verzoek aan Onze minister worden verstrekt.

Artikel 5.2. Bepaling niveau bekostiging opleidingen

1. In afwijking van artikel 2.5, tweede lid, en van artikel 3.8 maakt Onze minister voor 1 oktober 1993 aan de desbetreffende instelling het

bekostigingsniveau bekend van een opleiding die een voortzetting vormt van een studierichting.

2. Ten aanzien van de bekostiging van een nieuwe opleiding die is opgenomen in het Centraal register opleidingen dat voor 1 februari 1994 wordt bekendgemaakt, maakt Onze minister eveneens voor 1 februari 1994 het bekostigingsniveau van de desbetreffende opleiding aan de desbetreffende instelling bekend.

Artikel 5.3. Bijzondere toevoegingen

1. Alvorens artikel 2.3 toepassing vindt, wordt, uitgedrukt in miljoenen gulden op basis van het loonniveau op 1 juli 1992 en het prijsniveau 1993, voor elk van de begrotingsjaren 1994 en 1995 toegevoegd aan de krachtens artikel 2.9 berekende component proefschriften en ontwerpers-certificaten van:

a. de openbare universiteit te Delft:	1,0;
b. de openbare universiteit te Eindhoven:	3,3;
en	
c. de openbare universiteit te Enschede:	1,1.

2. Alvorens artikel 2.3 toepassing vindt, wordt, uitgedrukt in miljoenen gulden op basis van het loonniveau op 1 juli 1992 en het prijsniveau 1993, voor het begrotingsjaar 1994 toegevoegd aan de rijksbijdragen van:

a. de openbare universiteit te Leiden:	0,2;
b. de openbare universiteit te Utrecht:	0,2;
c. de openbare universiteit te Groningen:	0,8;
d. de openbare universiteit te Rotterdam:	1,6;
e. de bijzondere universiteit te Amsterdam:	0,4;
f. de bijzondere universiteit te Nijmegen:	1,0;
g. de openbare universiteit te Delft:	2,6;
h. de openbare universiteit te Eindhoven:	1,2;
en	
i. de openbare universiteit te Enschede:	1,0.

Artikel 5.4. Component strategische overwegingen 1993

1. Voor het begrotingsjaar 1993 bedraagt de component strategische overwegingen, bedoeld in artikel 2.11, voor de onderscheiden universiteiten, uitgedrukt in miljoenen gulden op basis van het loonniveau op 1 juli 1992 en het prijsniveau 1993:

a. de openbare universiteit te Leiden:	141,8;
b. de openbare universiteit te Utrecht:	201,6;
c. de openbare universiteit te Groningen:	156,3;
d. de openbare universiteit te Rotterdam:	76,0;
e. de openbare universiteit te Maastricht:	58,0;
f. de openbare universiteit te Amsterdam:	187,6;
g. de bijzondere universiteit te Amsterdam:	131,3;
h. de bijzondere universiteit te Nijmegen:	133,8;
i. de bijzondere universiteit te Tilburg:	29,2;
j. de openbare universiteit te Delft:	272,6;
k. de openbare universiteit te Eindhoven:	136,2;
en	
l. de openbare universiteit te Enschede:	104,2.

2. Alvorens artikel 2.3 voor de eerste maal toepassing vindt, wordt, uitgedrukt in miljoenen gulden op basis van het loonniveau op 1 juli 1992 en het prijsniveau 1993, voor het begrotingsjaar 1994 toegevoegd aan de component strategische overwegingen van:

a. de openbare universiteit te Utrecht:	1,4;
b. de openbare universiteit te Rotterdam:	4,4;
c. de openbare universiteit te Maastricht:	2,2;
d. de bijzondere universiteit te Tilburg:	4,4;

en

e. de openbare universiteit te Enschede:

2,2.

3. Alvorens artikel 2.3 voor de eerste maal toepassing vindt, wordt, uitgedrukt in miljoenen guldens op basis van het loonniveau op 1 juli 1992 en het prijsniveau 1993, voor het begrotingsjaar 1994 toegevoegd aan de component strategische overwegingen van de bijzondere universiteit te Amsterdam: 0,1, en voor de begrotingsjaren 1994 onderscheidenlijk 1995 toegevoegd aan de component strategische overwegingen van:

a. de openbare universiteit te Leiden: 5,9 onderscheidenlijk 0,6;

b. de openbare universiteit te Groningen: 1,1 onderscheidenlijk 0,1;

c. de openbare universiteit te Amsterdam: 1,0 onderscheidenlijk 0,1;

en

d. de bijzondere universiteit te Nijmegen: 0,1 onderscheidenlijk 0,1.

Artikel 5.5. Universitaire eerstegraads lerarenopleidingen

Tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip wordt de verdeling van het landelijk beschikbare deel universitaire eerstegraads lerarenopleidingen, vastgesteld op grond van artikel 2.3, door Onze minister vastgesteld na overleg met de desbetreffende universiteiten.

Artikel 5.6. Academische ziekenhuizen

1. Tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip wordt de rijksbijdrage ten behoeve van de academische ziekenhuizen bepaald op grond van de overeenkomstig artikel 176, derde lid, van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs in het hoger onderwijs- en onderzoekplan 1992 neergelegde nadere omschrijving van de grondslag waarop de rijksbijdrage wordt berekend.

2. Alvorens artikel 2.3 toepassing vindt, wordt aan de rijksbijdragen van de openbare universiteiten te Utrecht en te Maastricht en van de bijzondere universiteit te Amsterdam een jaarlijks door Onze minister vast te stellen bedrag toegevoegd ten behoeve van de klinische ondersteuning van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek.

Artikel 5.7. Opleidingen op het gebied van de kunst

1. In afwijking van de artikelen 3.3 en 3.7 worden tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip de onderwijsvraag en het bekostigingsniveau voor de opleidingen op het gebied van de kunst, de voortgezette kunstopleidingen en de voortgezette opleidingen bouwkunst, bedoeld in artikel 7.4, vijfde lid, van de wet, bepaald bij ministeriële regeling.

2. De vaststelling van het huisvestingsdeel van een hogeschool voor de in het eerste lid genoemde opleidingen, geschiedt in afwijking van artikel 3.9, tweede lid, op basis van een bij ministeriële regeling vastgesteld aantal studenten.

Artikel 5.8. Tijdvak telperiode

In afwijking van artikel 3.3, derde lid, geldt voor het begrotingsjaar 1994 als tijdvak waarop de in artikel 3.3, tweede lid, onder A en U bedoelde gegevens betrekking hebben, de periode van 15 september 1992 tot 1 oktober 1993.

Artikel 5.9. Opleidingen tot leraar basisonderwijs; nascholing; nieuwe lerarenopleidingen

1. Tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip wordt ten aanzien van de opleidingen tot leraar basisonderwijs het op grond van artikel 3.7,

tweede lid, voor de desbetreffende opleiding vastgestelde bedrag verhoogd met een bij ministeriële regeling vast te stellen bedrag.

2. Bij een hogeschool die voor het jaar 1992 een rijksbijdrage ten behoeve van nascholing ontving, wordt aan het exploitatiedeel berekend op grond van artikel 3.7, tweede lid, een bedrag ten behoeve van nascholing toegevoegd, uitgedrukt in percentages van bedoelde rijksbijdrage voor het jaar 1992 voor de desbetreffende hogeschool, te weten voor het jaar:

1994: $(75\% \times 7 + 50\% \times 5)/12$,

1995: $(50\% \times 7 + 25\% \times 5)/12$, en

1996: $(25\% \times 7 + 0\% \times 5)/12$.

3. In afwijking van artikel 3.7, tweede lid, wordt het exploitatiedeel van een in afbouw zijnde opleiding op het gebied van onderwijs die is samengesteld uit twee tot verschillende bekostigingsniveaus behorende studierichtingsdelen, berekend door de helft van de onderwijsvraag te vermenigvuldigen met het bedrag behorende bij het ene bekostigingsniveau, op te tellen bij de vermenigvuldiging van de helft van de onderwijsvraag met het andere bekostigingsniveau.

Artikel 5.10. Reallocatie budgetten hogescholen

Indien voor een hogeschool de toepassing van de gewijzigde bekostigingssystematiek voor het begrotingsjaar 1993 tot een lagere rijksbijdrage zou hebben geleid dan voor dat begrotingsjaar op basis van de voor dat jaar vigerende bekostigingssystematiek is toegekend, wordt voor de desbetreffende hogeschool voor de begrotingsjaren 1994 en 1995 door Onze minister een bedrag vastgesteld dat wordt toegevoegd aan de voor het desbetreffende begrotingsjaar op grond van de in hoofdstuk 3 van dit besluit neergelegde systematiek berekende exploitatiedeel.

Artikel 5.11. Tijdelijke onderwijsvraagfactor

Voor de begrotingsjaren 1994 en 1995 wordt de op grond van de bepalingen in hoofdstuk 3, paragraaf 2, bepaalde onderwijsvraagfactor herberekend als volgt:

$1,24 \times$ de onderwijsvraagfactor - 0,24.

Artikel 5.12. Vermeerdering en vermindering exploitatiedeel hogescholen in verband met ontslaguitkeringen in het hoger beroepsonderwijs

Tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip kunnen bij ministeriële regeling regels worden gesteld op grond waarvan het op grond van artikel 3.7 vastgestelde exploitatiedeel van een hogeschool kan worden vermeerderd of verminderd wegens het in dienst nemen van personeel dat een uitkering na ontslag geniet of zal genieten, onderscheidenlijk wegens het beëindigen van het dienstverband van zodanig personeel.

Artikel 5.13. Opleidingen in opbouw dan wel in afbouw

Onze minister geeft voor 1 maart 1994 aan op welke op 1 januari 1994 bestaande opleidingen de artikelen 3.5 respectievelijk 3.6 van overeenkomstige toepassing zijn.

Artikel 5.14. Additionele ruimtebehoefte hogescholen

Tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip kan Onze minister in afwijking van de op grond van artikel 3.10 berekende ruimtebehoefte extra ruimtebehoefte toekennen indien strikte toepassing van artikel 3.10 met

het oog op een voldoende huisvesting als gevolg van de overgang naar de nieuwe systematiek leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

HOOFDSTUK 6. SLOTBEPALINGEN

Artikel 6.1. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 1994.

Artikel 6.2 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: *Bekostigingsbesluit WHW*.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 20 december 1993

Beatrix

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
M. J. Cohen

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
P. Bukman

Uitgegeven de *dertigste* december 1993

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

ALGEMEEN

1. Met de totstandkoming van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek – verder te noemen: WHW – is de verhouding tussen de rijksoverheid enerzijds en de instellingen voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek anderzijds belangrijk gewijzigd. Een van de uitgangspunten van de WHW is de handelingsvrijheid van die instellingen binnen de taakomschrijving, neergelegd in de artikelen 1.3 tot en met 1.5 van de WHW. Het preventief toezicht door de rijksoverheid op de werkzaamheden van die instellingen is in de WHW zoveel mogelijk vervangen door repressief toezicht, waarbij toetsing van kwaliteit en kwantiteit van de productie voorop staan.

Een van de belangrijkste relaties van de rijksoverheid en de instellingen voor hoger onderwijs is de bekostigingsrelatie. De in de bijlage van de WHW genoemde universiteiten, hogescholen en Open Universiteit worden in belangrijke mate door de rijksoverheid bekostigd via de rijksbijdrage. Het is om deze reden dat de bekostiging in de WHW is geregeld in het hoofdstuk dat onmiddellijk volgt op dat inzake de algemene bepalingen. Het ligt voor de hand, dat de gewijzigde relatie van de rijksoverheid en de instellingen voor hoger onderwijs bij uitstek tot uitdrukking komt in de regeling van de bekostiging door het Rijk van die instellingen.

Uitgangspunten voor de bekostigingssystematiek zijn het vergroten van de eenvoud, transparantie en bestuurlijke hanteerbaarheid van de modellen en het aansluiten bij de herziene bestuurlijke relaties tussen overheid en instellingen. Daarnaast zijn als uitgangspunten passend bij de WHW genoemd principes als globalisering van de prijsstructuur, linearisering, vereenvoudiging en overeenkomstige bekostiging voor voltijdse en de daarmee overeenkomende deeltijdse opleidingen.

De aanspraak op bekostiging voor genoemde instellingen is neergelegd in artikel 1.9, eerste lid, van de WHW. Zij heeft ingevolge dat artikel betrekking op het verzorgen van het initieel onderwijs en, voor zover het de universiteiten betreft, mede op het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. De omvang van de middelen waarop die aanspraak betrekking heeft, is in de wet niet geregeld. Die omvang wordt enerzijds voor de universiteiten gezamenlijk en anderzijds voor de hogescholen gezamenlijk vastgesteld bij het hoofdstuk van de rijksbegroting dat betrekking heeft op het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en voor de onder het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ressorterende instellingen bij het hoofdstuk van de rijksbegroting dat op dat ministerie betrekking heeft.

Het onderhavige besluit geeft aan op welke wijze de desbetreffende minister het totaal van de beschikbare middelen over de verschillende universiteiten respectievelijk hogescholen dient te verdelen. Het besluit regelt het model zodanig dat voor de instellingen de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid ten aanzien van de rijksbijdrage zo veel mogelijk worden gewaarborgd. Daartoe regelt het besluit verdeelsleutels («maatstaven» of «parameters») en procedures.

2. De wettelijke bepalingen inzake de bekostiging door het Rijk van de instellingen voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek zijn ondergebracht in hoofdstuk 2 van de WHW.

Ingevolge artikel 2.5 van de WHW wordt de rijksbijdrage waarop de instellingen voor hoger onderwijs aanspraak hebben, berekend op de grondslag van een algemene berekeningswijze en, voor zover het

investeringen in gebouwen en terreinen betreft, hetzij op de grondslag van die algemene berekeningswijze hetzij op de grondslag van een andere door de minister te bepalen wijze.

Op grond van artikel 2.6, eerste lid, wordt die algemene berekeningswijze vastgesteld bij of krachtens algemene maatregel van bestuur. In dat artikellid is voorts bepaald, dat de algemene berekeningswijze voor alle instellingen of groepen van instellingen gelijkelijk geldende maatstaven bevat en dat die maatstaven betrekking hebben op de aard en omvang van de werkzaamheden en op de uitvoering daarvan. Dit laatste wordt nader geconcretiseerd in het tweede en derde lid van dat artikel. Ingevolge het tweede lid hebben de maatstaven – behalve waar het de Open Universiteit betreft – in elk geval betrekking op het aantal studenten en op de studieresultaten. Dit betekent, dat studentenaantallen en studieresultaten – in termen van aantallen uitgereikte getuigschriften van met goed gevolg afgelegde afsluitende examens – voor de bekostiging relevante parameters zijn. De slotzin van dat lid opent de mogelijkheid, dat die maatstaven kunnen verschillen per opleiding of groepen van opleidingen en daarmee de mogelijkheid om bijvoorbeeld op verschillende niveaus te bekostigen. Het derde lid bepaalt, dat de maatstaven voor bekostiging van het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten in elk geval betrekking hebben op de maatschappelijke en wetenschappelijke behoefte aan onderzoek, waarbij rekening wordt gehouden met het profiel van de instellingen alsmede op de kwaliteit van het onderzoek. Het vorenstaande maakt duidelijk, dat in de bekostigingsrelatie tussen de rijksoverheid en de universiteiten, de hogescholen en de Open Universiteit bij de berekening van de rijksbijdrage parameters van belang zijn die gerelateerd zijn aan kwaliteit en kwantiteit van de productie van de verschillende instellingen.

3. Het onderhavige besluit beoogt ter uitvoering van artikel 2.6 van de WHW de algemene berekeningswijze vast te stellen die in dat artikel wordt bedoeld. Deze algemene berekeningswijze heeft wat het wetenschappelijk onderwijs betreft geen betrekking op investeringen in gebouwen en terreinen. De bekostiging van die investeringen zal voor de universiteiten voorshands plaatsvinden op de grondslag van een andere door de minister te bepalen wijze.

Overeenkomstig de bovenaangehaalde wetsbepalingen is de in dit besluit geregelde algemene berekeningswijze een grondslag voor de berekening van de rijksbijdrage voor de onderscheiden universiteiten en hogescholen alsmede voor de Open Universiteit. Het gaat om een model ter berekening van de rijksbijdrage en derhalve niet om een model dat betrekking heeft op de besteding van de rijksbijdrage. Het gaat om een «berekeningsmodel» en niet om een «bestedingsmodel».

De bestedingsvrijheid van de instellingen voor hoger onderwijs blijft dan ook onverlet. Waar bij de berekening van bijvoorbeeld de rijksbijdrage voor de universiteiten onder andere onderscheid wordt gemaakt tussen een onderwijsdeel en een onderzoekdeel, gaat het daarbij niet om budgetten, te besteden aan uitsluitend onderwijs- of onderzoekactiviteiten, maar slechts om delen van het macrobudget voor alle universiteiten gezamenlijk die over de onderscheiden universiteiten verdeeld worden met behulp van parameters die nu eens zijn ontleend aan het onderwijs en dan weer aan het wetenschappelijk onderzoek. Er is dus geen sprake van «bekostiging van onderwijs» versus «bekostiging van onderzoek» maar van bekostiging van instellingen aan de hand van parameters, ontleend aan onderwijs en onderzoek.

Het ligt in de bedoeling van ondergetekenden om de bekostiging van universiteiten en hogescholen op termijn te harmoniseren, voor zover het betreft de verdeling van middelen aan de hand van parameters, ontleend

aan het onderwijs. Het ligt – bij een verdeelmodel – immers voor de hand om gelijke prestaties ook op gelijke wijze te bekostigen. In het kader van het onderhavige besluit is dat evenwel nog niet mogelijk. Wijzigingen in bekostigingsmodellen moeten geleidelijk worden ingevoerd om onaanvaardbare reallocaties tussen instellingen met de daaraan verbonden personele en financiële consequenties zo veel mogelijk te voorkomen.

4. De algemene berekeningswijze voor de universiteiten is na uitvoerig overleg met de universiteiten tot stand gekomen. Op basis van de daarbij bereikte overeenstemming is de algemene berekeningswijze reeds op basis van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs gehanteerd voor de berekening van de rijksbijdragen ten behoeve van de onderscheiden universiteiten in de rijksbegroting voor het jaar 1993. Zij is in de plaats gekomen van de tot dan toe gehanteerde modellen: het «Plaatsen Geld Model» (PGM) en het «Overige Lasten Model» (OLM). Deze beide modellen waren in de loop der jaren zeer gecompliceerd en daardoor ondoorzichtig geworden. Beide modellen waren overigens niet van toepassing op de openbare universiteit te Wageningen. De bekostiging van deze instelling werd geregeld via een beleidsafpraak tussen de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de openbare universiteit te Wageningen.

5. De algemene berekeningswijze voor de hogescholen vloeit in belangrijke mate voort uit de Regeling berekeningsgrondslag rijksbijdrage W.H.B.O. Centraal in de bekostigingssystematiek voor het hoger beroeps-onderwijs staat de onderwijsvraag als basis voor de berekening van de rijksbijdrage. In de onderwijsvraag komt de relatie tussen de studenten enerzijds en de studieresultaten en de omvang van de werkzaamheden anderzijds als bedoeld in artikel 2.6 van de WHW tot uitdrukking. Ook ten aanzien van de bekostiging van het hoger beroepsonderwijs heeft inmiddels een aanzienlijke vereenvoudiging van het model plaatsgevonden, hetgeen zich, in lijn met het bekostigingsmodel voor de universiteiten, vooral uit in een zeer beperkt aantal bekostigingsniveaus (zie de toelichting bij artikel 3.7).

6. Anders dan de universiteiten, de hogescholen en de Open Universiteit behoren de academische ziekenhuizen niet tot de rechtstreeks door het Rijk bekostigde instellingen. Ingevolge artikel 1.14 van de WHW hebben de academische ziekenhuizen ten behoeve van hun in die wet opgedragen werkzaamheden ten dienste van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek aanspraak op een door de minister te bepalen deel van de rijksbijdrage die is vastgesteld voor de universiteit waaraan het academisch ziekenhuis is verbonden. In de algemene berekeningswijze moet dan ook voor de universiteiten waaraan zulk een ziekenhuis is verbonden, zijn voorzien in de berekening van de desbetreffende delen van de onderscheiden rijksbijdragen.

In dit besluit is dat nog niet geschied. De gehanteerde bekostigingssystematiek is na uitvoerig overleg met de academische ziekenhuizen tot stand gekomen en overeenkomstig artikel 176, derde lid, van de Wet op het wetenschappelijk onderwijs neergelegd in het hoger onderwijs- en onderzoekplan (HOOP 1992, financiële schema's, blz. 69 t/m 75). Met de academische ziekenhuizen is afgesproken, dat dit model in 1993 wordt geëvalueerd. De desbetreffende paragraaf van dit besluit zal zo spoedig mogelijk nadat uit die evaluatie conclusies zijn getrokken, overeenkomstig de voorgeschreven procedure worden ingevuld.

7. Voor de Open Universiteit is in dit besluit (hoofdstuk 4) de bestaande systematiek gehandhaafd. Deze systematiek is van recente datum en voldoet aan de eisen van eenvoud en inzichtelijkheid. Bovendien voldoet zij aan de WHW, waar zij uitgaat van prestatiegebonden bekostiging.

8. Dit besluit heeft geen financiële consequenties voor de rijksbegroting. Voor het grootste deel gaat het immers om codificatie van bestaande algemene berekeningswijzen. Voor de universiteiten heeft de invoering van de algemene berekeningswijze op budgettair neutrale wijze plaats gehad. Voor de hogescholen wordt de wijziging van de systematiek macro gezien budgettair neutraal ingevoerd. Voor individuele hogescholen kan evenwel een beperkte verandering van het exploitatiedeel resulteren. Om te grote schommelingen in negatieve zin te voorkomen is in artikel 5.10 een overgangsregeling opgenomen.

9. Het ontwerp-besluit is voorgelegd aan de Onderwijsraad voor advies. Tevens is het aan de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU) en aan de HBO-Raad gezonden met de vraag om een reactie. De Onderwijsraad heeft bij brief van 23 april 1993, kenmerk OR 93000072/T, zijn advies gegeven. De VSNU heeft een reactie gestuurd, gedateerd 18 maart 1993, kenmerk VSNU 93/0578 U. De HBO-Raad heeft slechts laten weten in dit stadium niet op het ontwerp te willen reageren, wegens onduidelijkheden rond het resultaat van onderhandelingen over de nieuwe bekostigingssystematiek alsmede wegens de mogelijke gevolgen van de op dat moment nog niet verschenen Voorjaarsnota van het kabinet.

De ondergetekenden betreuren het dat, ondanks herhaald verzoek, een inhoudelijke reactie van de HBO-Raad achterwege is gebleven. Wel heeft nog aanvullend technisch overleg met de HBO-Raad plaats gehad, als gevolg waarvan in een nieuw overgangsartikel (artikel 5.11) een bepaling is opgenomen voor een tijdelijke aanpassing van de onderwijsvraag vanwege de overgang van de zogenaamde bruto naar netto rijksbijdrageberekening. Zie verder de toelichting bij het desbetreffende artikel.

Het commentaar van de VSNU heeft geleid tot een schriftelijke reactie van ondergetekenden (gedateerd 5 april 1993, kenmerk WO/PR-93023322) en vervolgens tot nader overleg met deze vereniging. Dit heeft er toe geleid dat het besluit op een aantal punten is aangepast, met name op het punt van de bekostiging voor zover deze plaats vindt aan de hand van parameters, ontleend aan wetenschappelijk onderzoek, de zogenaamde onderzoekbekostiging. Tevens zijn enige kleine tekstuele aanpassingen aangebracht.

De Onderwijsraad is van oordeel dat de hem voorgelegde nota van toelichting ten onrechte niet ingaat op de termijn waarvoor de voorgestelde systematiek zal gelden. De Raad wijst in dat verband tevens op het streven naar nog verdergaande harmonisatie. In reactie daarop het volgende.

In de HO-kamer van juli 1991 is met de overlegpartners overeenstemming bereikt over de hoofdlijnen van de systematiek voor een algemene berekeningswijze als onderdeel van het streven naar verdergaande harmonisatie. Die overeenstemming hield voor de korte termijn in: overstap naar een volledig nieuw model voor het wetenschappelijk onderwijs en een aanpassing van het reeds bestaande model voor het hoger beroepsonderwijs. Voor de langere termijn hield zij in dat beleidsgericht onderzoek naar een te zijner tijd eventueel tot stand te brengen nog verder gewijzigd financieringsarrangement voor het gehele hoger onderwijs.

Over de uitwerking voor de korte termijn, zoals die in dit besluit is neergelegd, bestaat overeenstemming. In beginsel zal deze uitwerking van toepassing zijn en blijven zolang het besluit niet via de vereiste procedures is gewijzigd.

Inmiddels is de rapportage van het genoemde beleidsgericht onderzoek (uitgevoerd door het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven, IOO) verschenen. De Onderwijsraad wijst daar ook op. De ondergetekenden beraden zich nog over eventuele gevolgen van dit rapport voor de toekomstige bekostiging van het hoger onderwijs. De ondergetekenden zijn voornemens in het ontwerp-HOOP dat in september 1993 zal verschijnen, met een standpunt te komen. In het kader van de overlegprocedures rond het HOOP zal dit standpunt vervolgens in het overleg met de partners aan de orde komen.

De Onderwijsraad is voorts van mening dat uit een oogpunt van rechtszekerheid de maatstaven voor de bekostiging op een zo hoog mogelijk niveau dienen te worden geregeld. De Raad is van oordeel dat normen waarop financiële relaties tussen instellingen en de overheid zijn gebaseerd, niet via subdelegatie dienen te worden vastgesteld. De Raad adviseert dan ook in alle daarvoor in aanmerking komende gevallen de regeling in het besluit zelf op te nemen.

De ondergetekenden sluiten zich aan bij de mening van de Raad dat van een zo hoog mogelijk regelingsniveau dient te worden uitgegaan. Bij het ontwerpen van het besluit is dat ook uitgangspunt geweest. Daarnaast is het evenwel zo, dat indien sprake is van voorschriften van administratieve aard, uitwerking van details van een regeling, voorschriften die dikwijls wijziging behoeven dan wel voorschriften waarvan te voorzien is dat zij mogelijk met grote spoed moeten worden vastgesteld, delegatie aan een minister van de bevoegdheid tot het stellen van algemeen verbindende voorschriften mogelijk is. Aangezien uit de aard van de factoren en prijzen ten aanzien waarvan in het ontwerp-besluit is voorzien in bepaling bij ministeriële regeling, blijkt dat jaarlijkse aanpassing in de rede ligt, ligt deze delegatie voor de hand.

De Onderwijsraad is van oordeel dat er ook een overlegplicht zou moeten gelden voor de vaststelling van de omvang van de verschillende landelijke delen van de rijksbijdragen voor respectievelijk universiteiten en hogescholen. De Raad bleek niet overtuigd door het betoog in de eerder genoemde brief aan de VSNU van 5 april 1993, inhoudende dat het hier «bij uitstek de bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de rijksoverheid» betreft.

Er zij op gewezen dat de bepaling van de omvang van het voor universiteiten respectievelijk hogescholen beschikbare budget niettemin ten principale een verantwoordelijkheid van de minister blijft, waarvoor deze zich in de eerste plaats tegenover de Staten-Generaal heeft te verantwoorden. Deze verantwoordelijkheid krijgt gestalte door opening van het gesprek met de Staten-Generaal via de jaarlijkse aanbieding van de ontwerp-begrotingswet. In de toelichting op die ontwerp-wet worden de mutaties van het macro-budget en de daaronder liggende delen nader verklaard. Na behandeling van de ontwerp-wet stelt de wetgever uiteindelijk de desbetreffende begrotingsartikelen vast. Hiermee is het macro-kader, inclusief het daarin verwerkte beleid, gegeven.

Uiteraard is het zo dat eveneens jaarlijks overleg met de universiteiten respectievelijk hogescholen plaats heeft over de middelenverdeling zoals die voortvloeit uit de ontwerp-begrotingswet. De minister opent dit overleg door, tegelijk met het verschijnen van de ontwerp-begrotingswet, ook de zogenaamde Financiële Schema's te publiceren. Hiermee voldoet hij aan het gestelde in artikel 2.7, eerste lid, van de WHW. Het overleg daarover, het zogenaamde overleg over de middelenverdeling, vindt jaarlijks traditioneel plaats in een HO-kamer omstreeks oktober/november.

Dit overleg volgt steeds op de aanbieding van de ontwerp-begroting aan de Staten-Generaal.

Die volgorde is een bewuste keuze: een eventueel debat over taken en middelen bij verandering in het macro-budget behoort eerst in dialoog tussen minister en Staten-Generaal aan de orde te komen.

Nadat de wetgever de begroting heeft vastgesteld, ontvangen de instellingen hiervan mededeling in de begrotingsbrieven. Hiermee voldoet de minister aan het gestelde in artikel 2.7, tweede lid, van de WHW. Die brieven markeren tevens de afronding van het overleg met de instellingen.

De Onderwijsraad refereert aan het uitgangspunt passend bij de WHW van overeenkomstige bekostiging voor voltijdse en daarmee overeenkomende deeltijdse opleidingen en de onderscheiden invulling van dit principe voor het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs. De Raad geeft daarbij in overweging – gelet op recente onderzoekresultaten van het IOO – ook voor het hoger beroepsonderwijs nu reeds te kiezen voor gelijke bekostiging.

Bij de vormgeving van de algemene berekeningswijze voor het hoger beroepsonderwijs is in belangrijke mate aangesloten bij de bekostigings-systematiek voor hogescholen zoals neergelegd in de Regeling berekeningsgrondslag rijksbijdrage W.H.B.O. Een beperkt aantal vereenvoudigingen heeft plaats gehad om te komen tot een meer transparant en hanteerbaar model, waaronder de harmonisatie van de zogenaamde deeltijdfactoren tot 0,75 waar voorheen sprake was van verschillende factoren. Deze vereenvoudiging is het resultaat van een bestuurlijk proces gericht op overeenstemming. Bij het overleg over de verdergaande invulling van een voor hogescholen en universiteiten geharmoniseerd bekostigingsmodel zal ook voornoemd uitgangspunt weer aan de orde komen. Overigens heeft het IOO in zijn beleidsadvies van januari 1993, «Financieringsarrangementen in het hoger onderwijs», juist aangegeven onderscheiden bekostiging van voltijdse en daarmee overeenkomende deeltijdse opleidingen te onderschrijven.

De Onderwijsraad is van mening dat, anders dan in de toelichting op artikel 2.4 wordt gesteld, dan wel niet formeel maar wellicht toch materieel onderwijskundige consequenties aan de keuze voor de prestatie-eenheden kunnen zijn verbonden, met een nadelig effect op de kwaliteit van het onderwijs. De ondergetekenden onderkennen dat dit een hypothetische mogelijkheid is, doch zijn van oordeel dat het systeem van kwaliteitsbewaking voldoende waarborg biedt tegen het optreden van zulke effecten.

Tevens vreest de Raad dat de zogenaamde unica door de gekozen prestatie-eenheden in de problemen zouden kunnen komen. De ondergetekenden tekenen hierbij aan dat het in dit besluit neergelegde model een rekenmodel is en geen bestedingsmodel. De interne verdeling van de middelen binnen de instelling over de verschillende voorzieningen, zoals bijvoorbeeld de door de Raad bedoelde unica, is een zaak van het instellingsbestuur zelf.

Naar aanleiding van de opmerking van de Raad over het ontbreken van een bepaling in artikel 2.4 over het meetellen van studenten aan de instelling van eerste inschrijving, zoals wel in de toelichting op dit artikel wordt vermeld, wordt verwezen naar de definitie van instelling van eerste inschrijving juncto de definitie van student (zie artikel 1, onderdelen j en k).

Ten aanzien van de artikelen 2.5 tot en met 2.11 is de Onderwijsraad van oordeel dat duidelijk moet worden aangegeven waarom voor verschillende grootheden dezelfde vermenigvuldigingsfactor wordt gehanteerd. Voorts is de Raad van mening dat daar waar niveaus worden onderscheiden, criteria moeten worden geëxpliciteerd en wellicht bezinning op de gehanteerde indeling gewenst is. De Raad vraagt waarom in de algemene berekeningswijze voor het wetenschappelijk onderwijs de basisvoorziening voor onderzoek op 15 % is bepaald en waarom niet voor een andere maatstaf is gekozen. Bij de proefschriften zag de Raad liever geen indeling naar niveaus en ten aanzien van de component maatschappelijke overwegingen (naar aanleiding van het hierboven vermelde nader overleg met de VSNU inmiddels herbenaemd tot component strategische overwegingen) heeft de Raad vragen bij het restpostkarakter.

Deze vragen zijn op zichzelf begrijpelijk, indien de algemene berekeningswijzen voor het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs uitsluitend worden beschouwd vanuit het perspectief dat in het verleden aan de bekostigingsmodellen in het hoger onderwijs ten grondslag lag. Destijds ging het om modellen die althans de ambitie hadden de werkelijkheid van de bekostiging van onderwijs en onderzoek zo accuraat mogelijk te representeren. Daarnaast beoogden deze modellen ook nog eens die werkelijkheid bewust te sturen door een groot aantal gerichte prikkels.

Een dergelijke benadering is in het verleden echter te ambitieus gebleken. Reeds sinds het einde van de jaren zeventig is er voor het wetenschappelijk onderwijs sprake van een budgettair plafond: terwijl de middelen niet langer toenamen, breidden de taken zich nog voortdurend uit. Ook voor het hoger beroepsonderwijs is er inmiddels een plafond. De werking van de ingebouwde prikkels bleek in toenemende mate twijfelachtig. De modellen werden steeds complexer, de informatielast hoe langer hoe zwaarder. Onder meer om die redenen is gaandeweg het inzicht gegroeid dat er behoefte was aan een ander type allocatiemodel. Daarover is bericht in opeenvolgende HOOP-en (zie bijvoorbeeld: ontwerp-HOOP 1990, blzz. 269 en volgende).

De voorliggende modellen, de algemene berekeningswijzen voor het hoger onderwijs, zijn het resultaat van een bestuurlijk proces waarin overleg en het bereiken van consensus over een verdeelmodel centraal stond. Voor het wetenschappelijk onderwijs in het bijzonder geldt dat het nieuwe model een duidelijk ander karakter heeft. Het beoogt niet langer meer de werkelijkheid te representeren, veeleer is het een representatie van bestuurlijke consensus op hoofdlijnen. Dat vormt de voornaamste verklaring voor het feit dat de Onderwijsraad op voornoemde punten geen expliciete redengeving aantrof. Minister en instellingen zijn het over de desbetreffende punten in het overleg in bestuurlijke zin eens geworden. Overigens is dit een verschijnsel dat zich in zekere zin ook bij het vorige allocatiemodel voor het wetenschappelijk onderwijs heeft voorgedaan. Omdat men het eens was over de uiteindelijke uitkomst, zijn in het geval van PGM ook niet alle daarin besloten normen nog eens afzonderlijk gemotiveerd en geaccordeerd.

Op deze wijze laat zich ook het «restpost-karakter» van de component strategische overwegingen verklaren. Budgettair neutrale invoering was van het begin van de discussie al een eis waarachter zowel de ondergetekenden als overleg-partners in het wetenschappelijk onderwijs zich hebben geschaard. De algemene berekeningswijze moest zodanig worden ingericht dat per instelling gold: nieuwe onderwijsbudget + verwevenheidscomponent = oude onderwijsbudget. Gegeven de historisch gegroeide omvang van de budgetten van de universiteiten kan

uitwerking van die eis niet anders betekenen dan dat ergens in de berekeningswijze aan een component een «buffer-functie» wordt toegekend. Iedere andere inrichting van de berekeningswijze zou tot verschuiving van budgetten tussen instellingen leiden. Invoering van een nieuw allocatie-model mocht echter niet tot dergelijke verschuivingen leiden. Dat zou immers betekenen dat enkel de introductie van een nieuw model herplaatsing dan wel ontslag van mensen mee zou brengen. De werkelijkheid van alledag verandert echter niet door de introductie van een nieuw model. Uiteraard wel die van morgen. En in feite is dat waar het bij de wettelijke vastlegging van deze berekeningswijze om gaat: zij dient aan te geven hoe de budgetten veranderen indien prestatiegegevens zich wijzigen, welke mechanismen daarbij een rol spelen.

De berekeningswijze biedt op vrijwel alle punten duidelijkheid daarover. Bekend is welke prestatiegegevens van belang zijn voor het landelijk deel dat aan de hand van parameters, ontleend aan het onderwijs, wordt verdeeld en ook hoe die gegevens zich tot elkaar verhouden. Ook is bekend hoe de basisvoorziening wordt verdeeld. Datzelfde geldt voor de component die wordt verdeeld aan de hand van aantallen promoties en ontwerperscertificaten en de nog niet gevulde component onderzoekscholen kan worden verdeeld.

Ten tijde van de advisering door de Onderwijsraad was er nog onduidelijkheid over de dynamisering van de verdeling van de component strategische overwegingen. De voorliggende versie van het bekostigingsbesluit bevat, behalve de beginsituatie, nu ook een procedure die aangeeft hoe in die beginsituatie wijzigingen kunnen optreden. Die procedure, waarover met de VSNU overeenstemming is bereikt, maakt de eventuele dynamisering van de component strategische overwegingen tot onderwerp van overleg in het kader van de HOOP-procedure.

Wat de artikelen 3.3 tot en met 3.9 betreft, wijst de Onderwijsraad terug naar de algemene opmerkingen inzake de bekostiging van de voltijdse versus deeltijdse opleidingen en inzake de subdelegatiebepalingen. Hierop is bij de algemene opmerkingen reeds ingegaan. Wel kan nog worden opgemerkt dat inmiddels de factor voor de deeltijdse opleidingen, die thans is geharmoniseerd op 0,75, nu in het besluit zelf is vermeld.

De opmerking van de Onderwijsraad dat in het zesde en zevende lid van artikel 3.9 het woord «maximaal» kan worden geplaatst voor de woorden «dertig jaar» onderschrijven de ondergetekenden niet. Het gaat hier uitdrukkelijk om normatieve vergoedingen van de uitgaven voor rente en aflossing, waarbij de berekeningsnorm voor de aflossing voor alle instellingen wordt gesteld op dertig jaar. Het staat elke instelling vrij om in de praktijk een kortere of langere aflossingsperiode met een financier overeen te komen, net zoals het de instellingen vrij staat een hoger of lager bedrag te financieren en een andere rentevoet of een andere aflossingswijze met een financier overeen te komen. De normatieve vergoeding zal hierdoor niet wijzigen. De instelling kan zelf de beste afweging maken welke financieringswijze, gegeven haar specifieke situatie en financiële mogelijkheden, het beste is.

Overigens wordt de normatieve aflossingsperiode van dertig jaar voor de in het vierde lid, onder c, bedoelde projectkosten gekoppeld aan de jaarlijks geplande projectkosten. Dit betekent dat de normatieve uitgaven voor rente en aflossing die het gevolg zijn van de geplande projectkosten voor onderscheidenlijk de jaren 1994, 1995 en indien van toepassing 1996 en 1997, elk afzonderlijk berekend worden over een periode van dertig jaar. De ingangsdatum waarop deze vergoeding wordt verstrekt, is derhalve telkens een jaar later.

Het ontwerp-besluit is tevens, ter voldoening aan artikel 2.6, vierde lid, van de WHW, overgelegd aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Op 1 juli 1993 heeft een mondelinge overleg plaats gehad. Het overleg heeft geen aanleiding gegeven tot wijzigingen van het besluit of de nota van toelichting.

ARTIKELEN

Artikel 1.1

Dit artikel bevat een aantal wetstechnische definities, die een belangrijke systematische of redactionele vereenvoudiging van de overige artikelen van dit besluit mogelijk maken.

Artikel 1.2

In artikel 1.2 wordt de minister de verplichting opgelegd met de instellingen overleg te plegen, voordat bij ministeriële regeling een aantal bedragen en factoren definitief vastgesteld worden voor toepassing voor het begrotingsjaar. Het gaat hier om bedragen en factoren die van invloed zijn op de uiteindelijke berekening van de rijksbijdragen voor de instellingen, los van de door de wetgever vast te stellen rijksbegroting.

Voorts wordt de minister de verplichting opgelegd met de instellingen overleg te voeren, indien hij gebruik wenst te maken van de in de slotzin van artikel 2.4, tweede lid, bedoelde mogelijkheid studenten die een zogenaamde lange opleiding volgen slechts te laten meetellen voor extra bekostiging indien zij in de eerste vier studiejaar aan de desbetreffende opleiding ten minste 84 studiepunten hebben behaald.

De Onderwijsraad heeft er voor gepleit dat ook overleg wordt gepleegd in de HO-Kamer over de in de artikelen 2.5, derde lid, en 3.7, derde lid, bedoelde factoren. De ondergetekenden wijzen er echter op dat deze factoren automatisch voortvloeien uit de vergelijking van hetgeen enerzijds aan middelen voor de instellingen beschikbaar is en hetgeen anderzijds voortvloeit uit de berekeningen volgens de artikelen 2.5, eerste lid, en 3.7, eerste en tweede lid, van het onderhavige besluit.

De budgetfactoren vloeien rechtstreeks voort uit de verhouding tussen twee objectief vastgestelde grootheden. Over de totstandkoming van die grootheden is overleg gevoerd. Overleg over de uitkomst van de rekensom voegt derhalve niets toe. Aangezien bovendien niet is bepaald dat in bijzondere gevallen afwijking mogelijk is van de uitkomst van de rekensom, is overleg zinloos, omdat niet met de resultaten van dat overleg rekening kan worden gehouden. Indien wel rekening zou worden gehouden met de uitkomsten van het overleg, zou dat bovendien kunnen leiden tot rechtsongelijkheid en willekeur.

Artikelen 2.1 en 2.2

De hoeveelheid middelen die de rijksoverheid in een bepaald jaar ter beschikking stelt ter bekostiging van de universiteiten, komt tot uitdrukking in het desbetreffende artikel universiteiten op de Rijksbegroting, zij het dat, nu in de Rijksbegroting het kasstelsel wordt gehanteerd, de omvang van deze middelen moet worden gecorrigeerd op basis van baten en lasten, zoals deze in de artikelsgewijze toelichting bij de Rijksbegroting zal worden aangegeven. Binnen het macrobudget worden verschillende delen onderscheiden, die aan de hand van verschillende parameters of procedures over de onderscheiden universiteiten worden verdeeld. Deze delen zijn in het onderhavige besluit aangeduid als

onderscheidenlijk het landelijk onderwijsdeel, het landelijk onderzoekdeel, het landelijk verwevenheidsdeel, het landelijk deel uitkeringen na ontslag, het landelijk deel universitaire eerstegraads lerarenopleidingen en het landelijk deel academische ziekenhuizen.

Uit de vier eerstgenoemde delen worden middelen toebedeeld aan alle universiteiten; uit de delen universitaire eerstegraads lerarenopleidingen en academische ziekenhuizen worden alleen middelen toebedeeld aan die universiteiten waaraan een of meer universitaire eerstegraads lerarenopleidingen, onderscheidenlijk een academisch ziekenhuis is verbonden. De rijksbijdrage voor een universiteit is dan ook opgebouwd uit de verschillende in artikel 2.2 genoemde delen: een onderwijsdeel, een onderzoekdeel, een verwevenheidsdeel, een deel uitkeringen na ontslag en, in voorkomende gevallen, een deel universitaire eerstegraads lerarenopleidingen en een deel academische ziekenhuizen. Zoals in het algemeen gedeelte van deze toelichting reeds is gezegd, gaat het bij het onderwijsdeel en onderzoekdeel niet om budgetten, te besteden aan bijvoorbeeld uitsluitend onderwijs- of onderzoeksactiviteiten, maar slechts om delen van het macrobudget voor alle universiteiten gezamenlijk die over de onderscheiden universiteiten worden verdeeld met behulp van parameters die nu eens zijn ontleend aan het onderwijs en dan weer aan het wetenschappelijk onderzoek.

Ook het verwevenheidsdeel, het deel uitkeringen na ontslag en het deel universitaire eerstegraads lerarenopleidingen zijn geen budgetten voor bepaalde doeleinden. Het deel academische ziekenhuizen, als genoemd in artikel 2.2 van dit besluit, vormt eveneens onderdeel van de rijksbijdrage van de universiteiten. Echter op grond van artikel 1.14, eerste lid, van de WHW hebben de academische ziekenhuizen aanspraak op dat deel.

De artikelen van dit besluit die betrekking hebben op de bekostiging van de universiteiten, regelen de verdeling van het macrobudget over de onderscheiden universiteiten. Zij regelen met andere woorden het verdeelmodel.

De openbare universiteit te Wageningen ressorteert evenwel niet onder de Minister van Onderwijs en Wetenschappen. Die universiteit ontvangt ook geen middelen krachtens het in dit besluit geregelde verdeelmodel ten laste van de begroting van Onderwijs en Wetenschappen. De desbetreffende artikelen van dit besluit kunnen dan ook niet zonder meer op die universiteit worden toegepast. Daarom is in artikel 2.1 bepaald, dat die artikelen op die universiteit van overeenkomstige toepassing zijn. Dit houdt in, dat de berekening van de rijksbijdrage voor die universiteit zoveel mogelijk zal plaatshebben overeenkomstig de in hoofdstuk 2 van het onderhavige besluit opgenomen bepalingen. Het resultaat van die berekening, de rijksbijdrage voor de openbare universiteit te Wageningen, zal blijken uit de begroting van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Artikel 2.3

Ingevolge artikel 2.3 stelt de minister de omvang vast van onderscheidenlijk het landelijk onderwijsdeel, het landelijk onderzoekdeel, het landelijk verwevenheidsdeel, het landelijk deel uitkeringen na ontslag, het landelijk deel universitaire lerarenopleidingen en het landelijk deel academische ziekenhuizen. Voor zover op de Rijksbegroting voor een landelijk deel een afzonderlijke begrotingspost aanwezig is, heeft deze vaststelling slechts een formeel karakter. Voor zover geen aparte begrotingspost op de Rijksbegroting is opgenomen, zal de minister in de toelichting op de Rijksbegroting de vaststelling van de omvang van de desbetreffende delen nader adstrueren.

Jaarlijks in september, in dezelfde maand waarin het ontwerp van de rijksbegroting bij de Staten-Generaal wordt ingediend, zal de minister ingevolge artikel 2.7, eerste lid, van de WHW de onderscheiden universiteiten moeten mededelen, welke rijksbijdrage voor het komende begrotingsjaar voorlopig kan worden verwacht. Ingevolge dat artikellid moet hij daarbij eveneens mededelen op welke wijze de geraamde rijksbijdrage is berekend. Die berekening zal uiteraard moeten hebben plaats gehad op grond van de in het onderhavige besluit neergelegde algemene berekeningswijze.

Na de vaststelling van de desbetreffende hoofdstukken van de rijksbegroting moet de minister ingevolge het tweede lid van het genoemde wetsartikel mededelen, welke rijksbijdragen voor de onderscheiden universiteiten zijn vastgesteld.

Voor zover het totaal van de voor de universiteiten beschikbare middelen tijdens de behandeling van het desbetreffende begrotingsvoorstel in de Staten-Generaal wijziging heeft ondergaan, zullen deze rijksbijdragen opnieuw – overeenkomstig dit besluit – moeten zijn berekend.

Artikel 2.4

Artikel 2.4 bevat de parameters aan de hand waarvan het landelijk onderwijsdeel over de onderscheiden universiteiten wordt verdeeld. Overeenkomstig artikel 2.6, tweede lid, van de WHW hebben deze parameters betrekking op het aantal studenten en op de studieresultaten.

Het feit dat de te hanteren parameters betrekking hebben op alleen studenten en studieresultaten betekent dat, evenals voor het hoger beroepsonderwijs, nu ook voor het wetenschappelijk onderwijs afgezien wordt van vaste voeten of bodembekostiging. Hiermee is de linearisering van de bekostiging van de universiteiten een feit.

Studenten worden slechts meegeteld bij de universiteit van eerste inschrijving. Zij worden voorts slechts meegeteld zolang zij – over een oneindige periode, met andere woorden op «life-time-basis» – nog geen vier studiejaar aan een universiteit zijn ingeschreven geweest. Uitzondering op deze algemene regel is dat studenten aan opleidingen voor het beroep van tandarts of wijsgeer van een bepaald wetenschapsgebied ook in hun vijfde studiejaar en studenten aan opleidingen voor het beroep van arts, dierenarts of apotheker ook in hun vijfde en zesde studiejaar worden meegeteld. Het betreft hier de in artikel 7.4, derde lid, van de WHW genoemde opleidingen met een studielast van meer dan 168 studiepunten, namelijk 210 onderscheidenlijk 252 studiepunten. Om te voorkomen dat studenten die voor meer dan één opleiding zijn ingeschreven, voor bekostiging van het vijfde en zesde jaar in aanmerking worden gebracht, terwijl zij feitelijk volgens de hoofdregel dienen te worden bekostigd omdat zij alleen studievoortgang boeken in de opleiding met een vierjarige cursusduur is in het tweede lid de mogelijkheid geopend aan het bekostigen volgens de uitzonderingsregel de voorwaarde te verbinden dat de betrokken student ten minste 84 studiepunten heeft behaald in de desbetreffende opleiding. In het overleg met de instellingen is afgesproken dat van deze «kan»-bepaling vooralsnog geen gebruik zal worden gemaakt, maar dat deze pas dan zal worden gebruikt indien de minister meent dat hiertoe gereede aanleiding bestaat.

De generale beperking van het aantal studenten dat wordt meegeteld, zal de universiteiten stimuleren aandacht te besteden aan de studievoortgang van hun studenten. Studiejaar vóór het studiejaar 1982–1983

kunnen niet worden meegeteld. Pas ten aanzien van dat jaar is voor het eerst een Centraal register inschrijving hoger onderwijs geïntroduceerd. Onder studenten worden in het wetenschappelijk onderwijs geen auditoren of extraneï gerekend.

Tenslotte zij nog opgemerkt, dat in deze uit een oogpunt van eenvoud geen onderscheid wordt gemaakt tussen studenten die zijn ingeschreven voor in voltijdse vorm verzorgd onderwijs en studenten voor in deeltijdse vorm verzorgd onderwijs.

De studieresultaten worden meegeteld in de vorm van aantallen getuigschriften van met goed gevolg afgelegde afsluitende examens, waaronder mede zijn begrepen de getuigschriften van examens waarmee, binnen evengenoemde opleidingen met een studielast van 210 of 252 studiepunten, een deel van die opleiding dat ten minste 168 studiepunten bedraagt, wordt afgesloten. Onder afsluitend examen wordt hier dus uitdrukkelijk niet bedoeld een propedeutisch examen, als genoemd in artikel 7.8, tweede lid, van de WHW. De bedoelde getuigschriften tellen mee, ongeacht het aantal studiejaren dat de betrokkenen zijn ingeschreven geweest en ongeacht de vorm – student, auditor of extraneus – waarin zij zijn ingeschreven geweest.

Waar het aantal jaren dat betrokkene recht heeft op inschrijving als student beperkt is, is het aantal per student te behalen getuigschriften niet aan een maximum gebonden. In de algemene berekeningswijze voor de universiteiten is derhalve het aantal jaren dat een student voor de bekostiging meetelt beperkt, het aantal getuigschriften per student niet.

Aangezien niet alle uitgereikte getuigschriften centraal worden geregistreerd, zullen de universiteiten het aantal zelf moeten opgeven.

De twee prestatie-eenheden (aantallen ingeschreven studenten en aantallen getuigschriften van met goed gevolg afgelegde afsluitende examens) zijn zodanig gekozen dat zij voor de instellingen een beperkte informatielast veroorzaken. Bovendien heeft de keuze voor deze eenheden geen onderwijskundige consequenties: op geen enkele wijze worden de instellingen gedwongen om de inrichting van hun onderwijsleerprocessen te wijzigen.

In dit verband is tevens van belang dat gegevens zoals die door de universiteiten dienen te worden aangeleverd onderhevig zijn aan controle als genoemd in artikel 2.9, derde lid, van de WHW.

Artikel 2.5

In dit artikel wordt de berekeningswijze beschreven die leidt tot vaststelling van het onderwijsdeel per universiteit. Voor elke universiteit worden de in artikel 2.4 bedoelde aantallen studenten en getuigschriften opgeteld en vermenigvuldigd met een bedrag, als het ware een «prijs». Een van de voornaamste redenen dat is overgestapt op een nieuw bekostigingsstelsel voor zowel het wetenschappelijk onderwijs als het hoger beroepsonderwijs is vereenvoudiging. Tot 1994 kende het wetenschappelijk onderwijs vijf bekostigingsniveaus en het hoger beroepsonderwijs zes. De meest vergaande vereenvoudiging, uitgaande van het uitgangspunt dat de prijs in het hoger beroepsonderwijs = de prijs in het hoger onderwijs (met andere woorden: de prijzen in het hoger beroepsonderwijs en die in het wetenschappelijk onderwijs zijn aan elkaar gelijk) was niet haalbaar in verband met de gehanteerde randvoorwaarde dat er voor zowel het hoger beroepsonderwijs als voor het wetenschappelijk onderwijs sprake moest zijn van budgettaire neutraliteit.

Om die reden is gekozen voor twee bekostigingsniveaus. De prijzen worden vastgesteld bij ministeriële regeling.

Voor de goede orde zij er op gewezen, dat slechts studenten aan en getuigschriften van opleidingen die in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs zijn opgenomen, voor bekostiging in aanmerking komen. In artikel 1.9, derde lid, van de wet is immers onder meer bepaald dat de instelling het bepaalde ten aanzien van registratie in acht moet nemen als voorwaarde voor bekostiging. De indeling in het register, de plaats van een opleiding in een van de (sub)onderdelen van het register, geeft geen enkele indicatie van het niveau waarop die opleiding wordt bekostigd.

Het niveau waarop een opleiding wordt bekostigd die voor het eerst in het register is opgenomen, wordt ingevolge artikel 2.5, tweede lid, van het onderhavige besluit, door de minister vóór 1 juli van het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar waarin de opleiding voor het eerst zal worden aangeboden, bekend gemaakt. Voor de voor inwerkingtreding van de WHW bestaande studierichtingen die krachtens artikel 16.15 van de WHW zijn omgezet in opleidingen en opgenomen in het register, is in artikel 5.2 van dit besluit een overgangsbepaling opgenomen.

De berekening zoals in het eerste lid van artikel 2.5 beschreven, zal bijna altijd leiden tot een verschil tussen het landelijk beschikbare onderwijsdeel en de som van de onderwijsdelen van de universiteiten. Waar de bekostigingssystematiek voor de universiteiten geen «open-einde-regeling» kan inhouden, zal – evenals onder de oude systematiek – sprake moeten zijn van een vermenigvuldigingsfactor om het eerder genoemde verschil op te heffen. Het model is immers geen «aanspraakmodel», maar een «verdeelmiddel». De vorenbedoelde factor zal zowel positief als negatief kunnen uitwerken.

Artikel 2.6

Ten behoeve van de verdeling van het landelijk onderzoekdeel wordt dat deel in artikel 2.6 onderscheiden in vier componenten: een landelijke component basisvoorziening, een landelijke component proefschriften en ontwerperscertificaten, een landelijke component onderzoekscholen en een landelijke component strategische overwegingen.

De landelijke component basisvoorziening is gelijk aan vijftien procent van het landelijk onderzoekdeel. De landelijke component proefschriften en ontwerperscertificaten is echter niet op voorhand vast te stellen: deze landelijke component vormt de som van de desbetreffende componenten van de onderscheiden universiteiten.

De landelijke component onderzoekscholen is voorshands gesteld op 0. Ter toelichting hierop zij verwezen naar de toelichting op artikel 2.10.

De landelijke component strategische overwegingen is evenmin op voorhand vast te stellen: deze component resteert wanneer van het landelijk onderzoekdeel de eerder genoemde landelijke componenten zijn afgetrokken. Met deze vier landelijke componenten corresponderen bij elke universiteit de vier in dit artikel genoemde componenten, die samen het onderzoekdeel van die universiteit vormen.

Artikelen 2.8 en 2.9

Zoals in de toelichting op artikel 2.6 reeds is aangegeven, is de landelijke component proefschriften en ontwerperscertificaten niet op voorhand vast te stellen. Die component wordt gevormd door de som van de desbetreffende componenten voor de verschillende universiteiten. In artikel 2.9 is de berekening van die component per universiteit geregeld.

Voor proefschriften en ontwerperscertificaten wordt een bedrag toegekend aan de universiteit, waar de promotie plaats heeft of waar het ontwerperscertificaat wordt uitgereikt. Artikel 2.9 bepaalt dat een voornemen tot wijziging van de drie bedragen – twee verschillende voor

proefschriften en een voor ontwerperscertificaten – dient te worden vastgesteld bij ministeriële regeling. Met hantering van deze parameters wordt voor de verdeling van het landelijk onderzoekdeel een element van kwaliteit geïntroduceerd.

Uit deze artikelen blijkt dat – in tegenstelling tot de wijze waarop het onderwijsdeel per universiteit worden berekend – bij de berekening van deze component geen vermenigvuldigingsfactor wordt gehanteerd. In zoverre is hier sprake van «open-einde-regeling», zij het dat, nu de omvang van het landelijk onderzoekdeel als geheel een gegeven is, de met deze component gemoeide middelen gevolgen hebben voor de omvang van de in artikel 2.11 beschreven component strategische overwegingen.

Het ontwerperscertificaat dat voor een premie in aanmerking komt, dient een getuigschrift als technologisch ontwerper te zijn, zoals genoemd in artikel 9.60, vierde lid, van de WHW, waarop door de Certificeringscommissie – als zodanig aangewezen door de minister en ingesteld door de betrokken universiteiten gezamenlijk – is aangetekend, dat het betrekking heeft op een van de «gecertificeerde» opleidingen. Betrokkene kan het ontwerperscertificaat slechts behalen aan een van de drie technische universiteiten of aan de openbare universiteit te Groningen, na succesvolle afronding van een twee-jarige ontwerpersopleiding, die door de Certificeringscommissie is «gecertificeerd».

Voor de bekostiging aan de hand van aantallen door een universiteit uitgereikte proefschriften worden twee prijsniveaus onderscheiden. Nu de WHW in artikel 7.18 uitgaat van de eenheid van promoties (de promotie heeft niet plaats aan een bepaalde faculteit maar aan een universiteit), zal de universiteit ten behoeve van de bekostiging moeten aangeven op welk wetenschapsgebied of welke wetenschapsgebieden het proefschrift betrekking heeft.

Ook de gegevens die voor de toepassing van dit artikel van dit besluit door de universiteiten worden aangeleverd, zijn onderhevig aan de controle als genoemd in artikel 2.9, derde lid van de WHW.

Artikel 2.10

Bij de verdeling van het landelijk onderzoekdeel zullen ook onderzoekscholen als bedoeld in artikel 9.55 van de WHW, als parameter fungeren, althans voor zover zij zijn erkend door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen – na overleg met de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek (NWO) en de VSNU. Die erkenning kan slechts worden verleend, indien er binnen de onderzoekschool sprake is van kwalitatief hoogwaardig onderzoek. Op deze wijze wordt bij de verdeling van het landelijk onderzoekdeel – naast de verdeling aan de hand van aantallen promoties en ontwerperscertificaten – een tweede element van kwaliteit geïntroduceerd.

Voor zover een onderzoekschool is ingesteld bij overeenkomst tussen twee of meer universiteiten, zullen de desbetreffende middelen worden toebedeeld aan de universiteit die daarvoor, gelet op de inhoud van die overeenkomst, het meest in aanmerking komt: de zogenaamde penvoerende universiteit.

Voorshands is artikel 2.10 niet ingevuld. Dit is geschied om te voorkomen dat op dit ogenblik in de aanloopfase een oneigenlijke druk wordt gelegd op de totstandkoming van de onderzoekscholen. De voor de landelijke component onderzoekscholen benodigde middelen – zolang dit

artikel nog niet is ingevuld, bepaald op 0 – zullen in mindering worden gebracht op de voor de landelijke component strategische overwegingen beschikbare middelen.

Op het ogenblik dat naar het oordeel van de ondergetekenden het stelsel van onderzoekscholen zodanig is ontwikkeld, dat sprake kan zijn van invulling van deze component, zal nader gesproken worden over de wijze waarop een en ander in het onderhavige artikel vorm dient te worden gegeven.

Artikel 2.11

Dit artikel heeft betrekking op de berekeningswijze van de verdeling van de vierde component van het landelijk onderzoekdeel: de landelijke component strategische overwegingen. Bij de verdeling van deze component over de universiteiten spelen maatstaven als bedoeld in artikel 2.6 van de WHW, die betrekking hebben op de maatschappelijke en wetenschappelijke behoefte aan wetenschappelijk onderzoek, rekening houdende met het profiel van de instellingen, en op de kwaliteit van het onderzoek, een rol. Daarop wordt in het bijzonder ingegaan in de toelichting op de artikelen 2.12 en 2.13.

De landelijke component strategische overwegingen is gelijk aan het verschil tussen het landelijk onderzoekdeel enerzijds en de som van de componenten basisvoorziening, promoties en ontwerperscertificaten en onderzoekscholen van de universiteiten anderzijds. Het ligt mede daardoor voor de hand, dat de omvang van deze component niet elk jaar dezelfde zal zijn. Dit betekent, dat ook per universiteit de omvang van de component strategische overwegingen niet elk jaar dezelfde zal zijn.

Voor zover het – positieve of negatieve – verschil tussen de landelijke component strategische overwegingen in het desbetreffende jaar ten opzichte van het jaar daarvoor het gevolg is van het feit, dat het landelijk onderzoekdeel als geheel in omvang verschilt van het landelijk onderzoekdeel in het jaar daarvoor, ligt het in de rede dat het bedoelde verschil aan de onderscheiden universiteiten «neutraal» wordt toebedeeld naar evenredigheid van de component strategische overwegingen per universiteit in het jaar daarvoor. Dat is bepaald in het tweede lid, onder a.

Voor zover echter het verschil een gevolg is van wijziging in de omvang van de component proefschriften en ontwerperscertificaten of onderzoekscholen, wordt het verschil aan de universiteiten toebedeeld naar evenredigheid van de som van het onderwijsdeel, onderzoekdeel en verwevenheidsdeel per universiteit in het vorige jaar. Dat is bepaald in het tweede lid, onder b. Aangezien het verschil in dit geval een gevolg is van instellingsprestaties, zou het niet juist zijn dat verschil aan de universiteiten «neutraal» toe te delen naar evenredigheid van de omvang van de component strategische overwegingen per universiteit van het jaar daarvoor. Op deze manier heeft de kwaliteit van een universiteit in termen van aantallen proefschriften en ontwerperscertificaten indirect gevolgen voor de omvang van de component strategische overwegingen van de universiteit.

De component strategische overwegingen per universiteit is derhalve in beginsel gelijk aan de component strategische overwegingen van die universiteit in het vorige jaar. «In beginsel» omdat deze kan worden vermeerderd of verminderd met de evenbedoelde aan die universiteit toebedeelde positieve of negatieve verschillen. In artikel 5.4, eerste lid, is per universiteit de omvang van de component strategische overwegingen voor het begrotingsjaar 1993 opgenomen: de zogenaamde ijking 1992 waarover met de instellingen overeenstemming is bereikt. Deze dient als

uitgangssituatie voor de berekening van de omvang van die component in latere jaren.

Artikelen 2.12 en 2.13

Het principe, dat toedeling van onderzoeksmiddelen dient samen te hangen met de maatschappelijke en wetenschappelijke behoefte aan het onderzoek, waarbij rekening wordt gehouden met het profiel van de instellingen alsmede met de kwaliteit van het onderzoek, is neergelegd in artikel 2.6, derde lid, van de WHW.

De artikelen 2.12 en 2.13 geven in feite geen rekenregels, maar een procedure, die de minister en de universiteiten moeten volgen om te komen tot invulling van de in artikel 2.6, derde lid, van de WHW genoemde maatstaven. De artikelen leggen de randvoorwaarden vast voor overleg met de universiteiten waarin een strategische dialoog vorm dient te krijgen. Formele momenten daarin zijn HOOP-procedure, instellingsplan en HO-kamer.

De strategische dialoog neemt een aanvang met voorstellen in het ontwerp-HOOP over wetenschapsgebieden die naar het oordeel van de beide betrokken ministers – mede gebaseerd op in het kader van het wetenschapsbeleid gegenereerde uitspraken over wenselijk geachte wijzigingen in de aandacht voor bepaalde wetenschappelijke disciplines en onderzoekgebieden – prioriteit dan wel posterioriteit behoeven. Daarbij wordt ook een onderbouwing gegeven. Uitgangspunt daarvoor zijn de maatstaven genoemd in artikel 2.6, derde lid, van de WHW, waarbij de bestaande situatie en de mogelijkheid tot verandering daarin in aanmerking worden genomen.

Het feit dat de minister ten principale de bevoegdheid heeft om richtinggevende uitspraken te doen is in de HO-Kamer van 8 juli 1991 door de universiteiten erkend.

In de WHW is in artikel 2.4 de basis gelegd voor de dialoog met de universiteiten en de Staten-Generaal over het ontwerp-HOOP, voordat kan worden overgegaan tot vaststelling van het uiteindelijke HOOP.

In het HOOP wordt vervolgens, zo bepaalt artikel 2.12 van het onderhavige besluit, een aanduiding gegeven van de wetenschapsgebieden waaraan op grond van de maatstaven, bedoeld in artikel 2.6, derde lid, van de WHW, prioriteit en posterioriteit dient te worden gegeven. In feite bevat het HOOP derhalve de conclusies van het overleg over het ontwerp-HOOP op dit punt.

Deze conclusies vormen het kader, waarbinnen de universiteiten, als eerst verantwoordelijken voor het voeren van een beleid gericht op versterking van kwalitatief hoogwaardig en maatschappelijk relevant onderzoek, hun onderzoekbeleid vorm geven. De instellingen zullen onder andere in hun instellingsplan, genoemd in artikel 2.2 van de WHW, neerleggen hoe op de prioriteit- en posterioriteitstelling in het HOOP is of wordt gereageerd, waarmee de effecten van de richtinggevende uitspraken kunnen worden getoetst. Over het instellingsplan kan bilateraal overleg worden gevoerd.

De universiteiten worden op dit punt rechtstreeks op hun verantwoordelijkheden aangesproken en het is in de eerste plaats aan hen en niet aan de overheid om binnen de eigen instelling eventueel tot reallocatie van middelen over te gaan om te kunnen voldoen aan de van overheidswege uitgesproken prioriteiten en posterioriteiten.

In het besluit is daarmee niet expliciet geregeld in welke gevallen de betrokken minister daadwerkelijk van zijn bevoegdheid tot herverdeling op grond van artikel 2.13 gebruik zal maken. De inzet daarbij is dat de strategische dialoog met de universiteiten over het onderzoek via de HOOP-procedure op gang komt. Resultaat van die dialoog zou een (eventueel gewijzigde) inzet van middelen voor onderzoek moeten zijn die (nog) meer in overeenstemming is met de strategische en wetenschappelijke behoefte aan onderzoek, daarbij ook rekening houdend met de kwaliteit en het profiel van de instelling. Het is nadrukkelijk de opvatting van de ondergetekenden dat die (eventueel gewijzigde) inzet bij voorkeur door de instellingen zelf zou moeten geschieden.

Mochten de universiteiten in hun onderzoekbeleid onvoldoende rekening houden met de in het HOOP vastgelegde prioriteiten en posterioriteiten – en zulks blijkt uit de door de universiteiten op te stellen instellingsplannen en het daarover eventueel gevoerde bilateraal overleg – dan zal, op grond van het bepaalde in artikel 2.12, tweede lid, formeel overleg in de HO-Kamer plaats hebben.

Tijdens genoemd overleg in de HO-Kamer hebben de universiteiten de gelegenheid hun onderzoekbeleid nader te adstrueren en te onderbouwen. De conclusie van dat overleg kan tweeledig zijn: er is bij nader inzien geen behoefte aan bijstelling, aangezien de ondergetekenden het vertrouwen hebben, dat de universiteiten toch een passend antwoord hebben op de eerder van overheidswege uitgesproken prioriteiten en posterioriteiten, of er is wel behoefte aan bijstelling. In het laatste geval kan, op grond van het bepaalde in artikel 2.13, eerste lid, worden besloten tot herverdeling van een deel van de middelen van de component strategische overwegingen, een en ander met inachtneming van de maatstaven voor de verdeling van onderzoeksmiddelen, als genoemd in artikel 2.6, derde lid, van de WHW.

Ter bescherming van de rechtszekerheid van de universiteiten zijn aan een dergelijke mogelijkheid twee voorwaarden verbonden: in de eerste plaats kan een dergelijk besluit tot herverdeling niet worden genomen, zonder dat daarover overleg in de HO-Kamer heeft plaats gehad en in de tweede plaats is de financiële ruimte die voor een eventuele herverdeling van middelen is gegeven, beperkt tot maximaal 3% van de component strategische overwegingen per universiteit voor een begrotingsjaar, zoals neergelegd in artikel 2.13, tweede en derde lid, van het onderhavige besluit.

Uit de formulering van artikel 2.13 blijkt duidelijk, dat de minister van deze bevoegdheid tot herverdeling gebruik kan maken, maar dat dit niet hoeft. Het is een ultimum remedium voor het geval de strategische dialoog niet tot een bevredigende invulling leidt door de universiteiten van hun onderzoekbeleid, op basis van de gestelde prioriteiten en posterioriteiten. Zo is bijvoorbeeld in het Wetenschapsbudget 1993 aangegeven dat voor het begrotingsjaar 1994 geen gebruik wordt gemaakt van deze bepaling.

Artikel 2.14

Het onderwijs aan de universiteiten heeft een nauwe relatie met het universitaire onderzoek. Deze samenhang dient in de bekostiging van de universiteiten tot uitdrukking te komen. Hierin is met het zogenaamde verwevenheidsdeel voorzien. Het verwevenheidsdeel wordt over de universiteiten verdeeld naar evenredigheid van de omvang van het onderwijs- en het onderzoekdeel, wat de openbare universiteit te Utrecht betreft, vermeerderd met de middelen die de Minister van Onderwijs en

Wetenschappen beschikbaar stelt ten behoeve van de werkplaatsfunctie diergeneeskunde. De verdeling van het verwevenheidsdeel over de universiteiten heeft in het eerste jaar van toepassing zodanig plaats gehad, dat de nieuwe bekostigingssystematiek per universiteit budgettair neutraal kon worden ingevoerd.

In het eerste lid van het artikel wordt bepaald dat, voordat tot de bovengenoemde verdeling wordt overgegaan, aan de universiteit te Utrecht een bedrag wordt toegekend ten behoeve van bijzondere infrastructurele voorzieningen voor de werkplaatsfunctie diergeneeskunde. Dit bedrag wordt jaarlijks bij ministeriële regeling vastgesteld en in mindering gebracht op het landelijk beschikbare verwevenheidsdeel.

Artikel 2.15

Het artikel met betrekking tot de universitaire eerstegraads lerarenopleidingen (ULO's) is nog niet ingevuld, omdat over de ULO's nog overleg plaatsheeft. In plaats daarvan is voorshands in artikel 5.5 een overgangsbepaling opgenomen.

Het gaat in genoemd overleg nog niet om de bekostigingssystematiek, maar in eerste instantie om de planning en inrichting van de ULO's. Op basis van de uitkomsten van dat overleg zal worden bezien welke maatstaven in het kader van de algemene berekeningswijze, voor zover het gaat om de verdeling van het landelijk deel universitaire eerstegraads lerarenopleidingen, zullen worden gehanteerd. Deze behoeven niet per se dezelfde te zijn die in het onderhavige besluit worden gehanteerd bij de berekening van de onderwijssdelen. Artikel 2.6, tweede lid, van de WHW opent deze mogelijkheid expliciet: de maatstaven kunnen verschillen per opleiding of groepen van opleidingen. Uit het bepaalde in artikel 2.11 van de WHW volgt, dat de middelen, bestemd voor de ULO's, deel uitmaken van de rijksbijdrage van de universiteiten.

Artikel 2.16

Voor een toelichting op het feit dat dit artikel nog niet is ingevuld, wordt verwezen naar punt 6 van het algemeen deel van deze toelichting. Ook voor de academische ziekenhuizen is in hoofdstuk vijf van dit besluit een overgangsbepaling (artikel 5.6) opgenomen.

Artikel 2.17

Tot voor kort was de regeling inzake uitkeringen na ontslag een zogenaamde «open-einde-regeling». Dit houdt in dat de uitkering op declaratiebasis werden betaald. Het gevolg hiervan was dat de kosten niet waren te ramen en onbeheersbaar bleken. Om dit nijpende probleem het hoofd te bieden heeft de Minister van Onderwijs en Wetenschappen in overleg met de VSNU en de Vereniging van Academische Ziekenhuizen (VAZ) afgesproken de uitkeringen na ontslag te budgetteren en de universiteiten en academische ziekenhuizen zelf verantwoordelijk te maken voor de beheersing van hun uitgaven op dit punt.

De omvang van het landelijk beschikbare deel is in 1992 vastgesteld na overleg met de universiteiten en academische ziekenhuizen. Nadien hebben bijstellingen plaatsgevonden in verband met door de instellingen te ontplooiën activiteiten in het kader van een actieve bemiddelingscampagne en vanwege voorgenomen maatregelen ten aanzien van de hoogte van de uitkeringen.

De wijze van verdeling van het landelijk beschikbare deel is overgelaten aan de instellingen gezamenlijk in het verband van de VSNU en de VAZ, en dus niet aan de instellingen afzonderlijk. Op die manier wordt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de instellingen voor de beheersing van de uitkeringen na ontslag maximaal tot uitdrukking gebracht.

Niet uit te sluiten valt dat VSNU en VAZ in enig jaar niet of niet tijdig tot overeenstemming komen over de te hanteren verdeelsleutel. Voor dat geval is in het derde lid de minister de bevoegdheid gegeven een verdeelsleutel vast te stellen overeenkomstig de in het voorafgaande jaar vastgestelde verdeling.

Het is duidelijk dat dat gedeelte van het deel uitkeringen na ontslag voor een universiteit, dat bestemd is voor het academisch ziekenhuis, onderdeel uitmaakt van het deel van de rijksbijdrage van de universiteit waar het academisch ziekenhuis op grond van artikel 1.14 van de WHW aanspraak op heeft.

Wellicht ten overvloede zij vermeld dat dit artikel niet van toepassing is op de openbare universiteit te Wageningen. De reden hiervoor is dat voor deze universiteit, die ressorteert onder de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, een andere wachtgeldregeling geldt dan voor de onder de Minister van Onderwijs en Wetenschappen ressorterende instellingen. Het overleg over budgettering van de wachtgelden aan de openbare universiteit te Wageningen is nog niet afgerond.

Artikel 3.1. en 3.2

Artikel 3.1 bepaalt dat de in dit hoofdstuk neergelegde algemene berekeningswijze slechts van toepassing is op de in artikel 2.1 van de WHW bedoelde bekostigde hogescholen. Voorts bepaalt artikel 3.1 dat de algemene berekeningswijze van toepassing is op het exploitatiedeel en op het huisvestingsdeel van de rijksbijdrage van de hogescholen. Anders dan bij het wetenschappelijk onderwijs wordt dus de bekostiging van het huisvestingsdeel in dit besluit geregeld en niet op een andere door de minister te bepalen wijze, zoals artikel 2.5, eerste lid, van de WHW mogelijk maakt. Voor een verdere toelichting op dit punt wordt verwezen naar de toelichting op de artikelen 3.9. tot en met 3.11.

Artikel 3.3

Dit artikel bevat de algemene berekeningswijze van de onderwijsvraag van de opleidingen, die door de hogescholen worden aangeboden. De onderwijsvraag wordt op grond van het eerste lid berekend door het aantal ingeschreven studenten en auditoren te vermenigvuldigen met de zogeheten onderwijsvraagfactor. De onderwijsvraagfactor is een correctiefactor op het aantal ingeschrevenen om de discrepantie tussen de daadwerkelijke onderwijsvraag en het aantal inschrijvingsjaren te corrigeren.

De onderwijsvraagfactor is opgebouwd uit de volgende elementen:

1. Een normatieve bekostigingsduur voor afstudeerders, zijnde het aantal studiejaren welke een afgestudeerde meetelt voor de bekostiging. Hiervoor wordt de in studiejaren uitgedrukte studielast van de opleiding genomen, vermeerderd met een in studiejaren uitgedrukte opslag voor herhaling (NBA). Dit getal wordt vermenigvuldigd met het aantal studenten dat is afgestudeerd (A).

2. Een normatieve bekostigingsduur voor studenten die uitstromen zonder diploma, zijnde een gedeelte van de in studiejaren uitgedrukte studielast (NBU). Dit getal wordt vermenigvuldigd met het aantal studenten dat zonder getuigschrift de hogeschool heeft verlaten (U).

(NBA x A) en (NBU x U) worden bij elkaar opgeteld tot een totaal van «normatieve» jaren. Dit getal wordt vervolgens gedeeld door het totaal aan feitelijke inschrijvingsjaren. Het betreft het feitelijk aantal inschrijvingsjaren van afgestudeerden en uitgeschreven studenten zonder diploma voor de betreffende opleiding.

In het derde lid is tevens opgenomen een bepaling ten aanzien van de mogelijkheid dat in een bepaald tijdvak van 12 maanden zowel het aantal studenten en auditoren dat met getuigschrift als het aantal studenten en auditoren dat zonder getuigschrift een hogeschool zou verlaten, beide gelijk zijn aan nul. Deze kennelijk in de praktijk wel eens voorkomende situatie, te weten geen enkele uitstroom, zou ertoe leiden dat ten aanzien van de desbetreffende instelling de onderwijsvraagfactor nul zou zijn, hetgeen de berekening van het exploitatiedeel van die hogeschool onmogelijk zou maken. Deze situatie is voorkomen door te bepalen dat in dat geval artikel 3.5 (opleidingen in opbouw) van overeenkomstige toepassing is, hetgeen inhoudt dat de onderwijsvraagfactor in dat geval wordt vastgesteld op de landelijk gemiddelde onderwijsvraagfactor.

Terwijl de onderwijsvraagberekening in 1994 plaats heeft op hetzelfde aggregatieniveau dat in 1993 is benut, te weten dat van de oude «profielen», zal vanaf 1995 de desbetreffende onderwijsvraagfactorberekening worden uitgevoerd op het niveau van de hogeschool.

Van studenten die binnen de hogeschool veranderen van studierichting, alsmede van studenten die hun studie aan de hogeschool tijdelijk staken wordt daarbij het aantal eerdere inschrijvingsjaren als student meegeteld. Studenten afkomstig van een andere hogeschool worden behandeld als «eerstejaars» (met andere woorden: hun inschrijvingsjaren aan de andere hogeschool worden niet meegenomen in de onderwijsvraag), zodat de ontvangende hogeschool met betrekking tot de onderwijsvraagfactor geen nadeel ondervindt van het opnemen van een uitvaller van een andere hogeschool.

Studenten die op grond van hun vooropleiding een deel van de studie mogen overslaan, gelden als «eerstejaars». Door deling van het aantal normatieve jaren door het aantal feitelijke jaren ontstaat de onderwijsvraagfactor, die voor voltijdopleidingen zal schommelen rond het getal 1. Waar nu het aantal ingeschreven studenten en auditoren wordt geteld per 1 oktober van het aan het begrotingsjaar voorafgaande kalenderjaar, bestaat het voornemen om voor het begrotingsjaar 1996 uit te gaan van het tweede kalenderjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar bij bedoelde telling.

Voor alle deeltijdse opleidingen geldt dat de onderwijsvraagfactor bovendien wordt vermenigvuldigd met een factor 0,75.

Artikel 3.4

Voor een aantal groepen van opleidingen geldt een afwijkende berekening van de onderwijsvraag. De opleidingen in dit artikel zijn voortgezette opleidingen die volgen op een reguliere opleiding in het hoger beroepsonderwijs. Bij deze opleidingen wordt niet gewerkt met een onderwijsvraagfactor, daar de scherpe toelatingsselectie op basis van artikel 7.31 van de WHW een stimulans als in de onderwijsvraagfactor vervat overbodig maakt.

Tevens geldt als reden hiervoor dat het berekenen van de onderwijsvraagfactor hier een onevenredig nadeel zou opleveren in gevallen waar studenten van voortgezette opleidingen reeds eerder aan de desbetref-

fende hogeschool zijn ingeschreven geweest. De «oude» inschrijvingsjaren zouden dan wederom meetellen bij de berekening van de onderwijsvraag.

Artikel 3.5

Een andere groep opleidingen met een afwijkende berekening van de onderwijsvraag is de groep opleidingen in opbouw. In de regel is het aantal studenten op 1 oktober bepalend voor de bekostiging van het daarop volgende begrotingsjaar. Dit is echter voor de bekostiging van studierichtingen in opbouw een ontoereikend uitgangspunt: op 1 oktober zijn er immers nog geen afgestudeerden. Voor de betrokken opleiding kan geen (betrouwbare) onderwijsvraagfactor worden berekend. Daarom wordt in artikel 3.5 uitgegaan van de landelijk gemiddelde onderwijsvraagfactor. Pas in het jaar volgend op het eerste jaar waarin de aan de opleiding verbonden getuigschriften kunnen worden uitgereikt, is er sprake van een stabiele situatie waarin de onderwijsvraagfactor kan worden berekend op de wijze zoals neergelegd in artikel 3.3.

Artikel 3.6

In geval van een opleiding waarvan de registratie wordt beëindigd, wordt gedurende een aantal bekostigingsjaren de onderwijsvraagfactor aangehouden die is berekend over de laatste periode waarin de opleiding de hele studielast omvat.

Artikel 3.7

Dit artikel geeft aan hoe de berekening van het exploitatiedeel van een hogeschool tot stand komt. Bij ministeriële regeling worden de prijzen vastgesteld waarmee de onderwijsvraag dient te worden vermenigvuldigd. Een aspect van de vereenvoudiging van de bekostiging is het loslaten van de normatieve onderbouwing van de vastgestelde prijzen. Een ander aspect is het beperken van de bekostigingsniveaus tot twee. In de toelichting op artikel 2.5 is al aangegeven waarom er sprake is van twee niveaus.

Het derde lid van het onderhavige artikel geeft de Minister van Onderwijs en Wetenschappen de mogelijkheid de berekende rijksbijdragen bij te stellen indien de som van de exploitatiedelen van de hogescholen afwijkt van het landelijk beschikbare exploitatiedeel. Dit laatste was ook al het geval in de Regeling berekeningsgrondslag rijksbijdrage W.H.B.O.

Artikelen 3.9 tot en met 3.11

Het landelijk beschikbare huisvestingsdeel voor de hogescholen wordt jaarlijks door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen vastgesteld in het kader van de vaststelling van de Rijksbegroting.

Het landelijk beschikbare huisvestingsdeel wordt vervolgens op basis van de regels, genoemd in het tweede lid, en op basis van de studenten-aantallen in het aan het begrotingsjaar voorafgaande kalenderjaar over de hogescholen verdeeld.

In de Wet van 11 november 1993 houdende wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met decentralisatie van huisvestings- en bestedingsbeslissingen en regeling van de overname van het economisch claimrecht (Stb. 628), wordt het economisch claimrecht van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen op de onroerende zaken van de hogescholen geschrapt, in ruil voor de betaling van zogenaamde deelnamesommen. Tevens wordt lump-sum vergoeding

voor alle huisvestingslasten ingevoerd, hetgeen in artikel 3.9 van dit besluit wordt uitgewerkt.

Teneinde zeker te stellen dat geen van de instellingen door deze decentralisatie-operatie in de financiële problemen komt, ontvangt elke instelling minimaal een huisvestingslastenvergoeding ter hoogte van de op normatieve wijze bepaalde rente- en aflossingsuitgaven die samenhangen met de te betalen deelnamesom, met eventuele schuldresten van leningen die aan de instelling worden overgedragen, en met de kosten van door het Rijk geaccordeerde investeringsverplichtingen.

Tevens is de toekomstige normvergoeding voor elke instelling minimaal toereikend om de door het Rijk geaccordeerde huurverplichtingen te kunnen betalen.

De specifieke vergoeding voor investeringen, annuïteiten, huren en groot onderhoud in het hoger beroepsonderwijs komt, in het kader van de decentralisatie van de huisvestings- en bestedingsbeslissingen, met ingang van 1994 te vervallen. Dit betekent dat de bijbehorende budgetten worden toegevoegd aan de lump-sum rijksbijdrage voor de hogescholen.

In deze lump-sum is eveneens een vergoeding voor de rentelasten opgenomen, die het gevolg zijn van de deelnamesommen die de hogescholen moeten betalen voor de overdracht van het economisch claimrecht in het kader van de decentralisatie van de huisvesting.

Op de huisvestingslasten is de factor als bedoeld in artikel 3.7, derde lid, niet van toepassing. Voor 1994 zal in de ontwerp-begroting van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen een bedrag van f 387 miljoen gulden voor het huisvestingsdeel worden opgenomen en voor de daarop volgende jaren een bedrag van f 347 miljoen gulden. Voor de landbouw-hogescholen zal door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een bedrag op de begroting worden opgenomen.

De eerste ondergetekende zal zich inspannen om het voor de hogescholen beschikbare huisvestingsdeel in de komende jaren aan te passen overeenkomstig de jaarlijks bepaalde prijsontwikkeling.

Voor het hoger beroepsonderwijs is hiermee voor de berekening van de bekostiging van de huisvesting een specifieke wettelijke regeling getroffen, in verband met de overdracht van het economisch claimrecht ten aanzien van onroerend goed van het Rijk aan de instellingen. Het onderhavige besluit voorziet in een in een algemene berekeningswijze van de huisvestingslastenvergoeding als uitwerking van de Wet van 11 november 1993, Stb. 628.

Basis voor de berekening van de huisvestingslastenvergoeding is de in vierkante meters uitgedrukte genormeerde ruimtebehoefte van de instellingen.

De berekening van de bedragen voor het huisvestingsdeel voor alle instellingen geschiedt stapsgewijze, waarbij als uitgangspunt dient dat per instelling ten minste een bedrag wordt toegekend ten behoeve van de kostenposten die zijn genoemd in artikel 3.9, derde en vierde lid.

De eerste stap van de op grond van artikel 3.10 uit te voeren berekening bestaat uit de vaststelling van de huisvestingsdelen per hogeschool uitgaande van de ruimtebehoefte per hogeschool gerelateerd aan het totaal beschikbare bedrag voor de huisvesting en de totale ruimtebehoefte.

Aan de instellingen waarvan het aldus vastgestelde huisvestingsdeel lager uitkomt dan het bovenbedoelde minimumbedrag, wordt een huisvestingsdeel toegekend gelijk aan dat minimumbedrag.

De tweede stap van de berekening bestaat uit het opnieuw vaststellen van het huisvestingsdeel van de overige instellingen uitgaande van de ruimtebehoefte per instelling gerelateerd aan het na stap 1 resterende beschikbare bedrag voor de huisvesting en de resterende totale ruimtebehoefte. Afhankelijk van de uitkomsten van deze berekening wordt aan de instellingen die daarvoor in aanmerking komen het minimumbedrag toegekend.

De tweede stap wordt herhaald, totdat de vast te stellen vergoeding voor alle dan resterende instellingen uitkomt op, of hoger is dan het minimaal uit te keren bedrag per instelling.

Voor de landbouwhogescholen geldt een enigzins afwijkende systematiek, waarvoor de basis is opgenomen in artikel 3.11. Voor elke landbouwhogeschool wordt op grond van de ruimtebehoefte-normen en de studentenaantallen in het voorafgaande kalenderjaar het huisvestingsdeel berekend. De som van deze huisvestingsdelen wordt door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij opgenomen op de Rijksbegroting voor het desbetreffende begrotingsjaar.

Artikelen 4.1 tot en met 4.4

Deze artikelen vormen de neerslag van de bestaande bekostigingsrelatie tussen ondergetekenden en de Open Universiteit, die wordt gekenmerkt door eenvoud en transparantie. In het kader van dit besluit neemt de Open Universiteit een met de universiteit te Wageningen vergelijkbare positie in. Ook bij deze universiteit is er geen sprake van een «verdeel»-model, aangezien voor de Open Universiteit als enige in haar soort de rijksbijdrage volgens de in deze artikelen omschreven berekeningswijze wordt vastgesteld. De resultaten van de berekeningen, als omschreven in hoofdstuk 4 van dit besluit, worden neergelegd in het desbetreffende onderdeel van de Rijksbegroting van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

De rijksbijdrage is samengesteld uit een basisvoorziening en een onderwijseenheid-gebonden deel. De basisvoorziening is van belang ten behoeve van de continuïteit. Het is tenslotte denkbaar dat door thans niet te voorziene omstandigheden in een bepaald jaar de Open Universiteit niet toekomt aan ontwikkeling of herziening van een voldoende aantal onderwijseenheden. De basisvoorziening waarborgt dan het voortbestaan van de instelling.

Daarnaast past in de huidige omgangsvormen tussen minister en instelling van hoger onderwijs een vorm van prestatiegebonden bekostiging, zoals neergelegd in artikel 2.6 van de WHW. Bij de Open Universiteit wordt als prestatie beschouwd het aantal ontwikkelde of herziene onderwijseenheden. Met de Open Universiteit is overeengekomen dat minimaal 16 en maximaal 40 onderwijseenheden worden bekostigd. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen onderwijseenheden die ontwikkeld worden en bestaande onderwijseenheden die worden herzien.

De ervaringen die de laatste jaren binnen de Open Universiteit zijn opgedaan, wijzen erop dat de inspanningen om nieuwe onderwijseenheden te ontwikkelen in omvang en zwaarte niet of nauwelijks verschillen van de werkzaamheden die verricht moeten worden om bestaande onderwijseenheden te herzien. Het gaat hier niet om actualisatie of om minimale bijstelling van bestaande onderwijseenheden, maar om grondige herziening die eens in de tien jaar noodzakelijk is. Met het

verstrijken der jaren zal de nadruk ook komen te liggen op het herzien van bestaand materiaal.

Artikel 5.1

De bepaling, dat voorlopig wordt uitgegaan van de gegevens van de universiteiten, waar het gaat om opgave van de voor bekostiging in aanmerking komende aantallen studenten, is opgenomen, voor het geval op het moment van inwerkingtreding van dit besluit het Centraal register inschrijving hoger onderwijs nog geen voldoende betrouwbare gegevens kan verschaffen op dit punt. De verwachting is echter, dat van dit overgangsartikel geen gebruik behoeft te worden gemaakt.

Artikel 5.2

Deze overgangsbepaling is noodzakelijk in verband met het invoeringstraject van de WHW zelf, waarin in het eerste jaar van toepassing andere tijdschema's ten aanzien van het Centraal register opleidingen hoger onderwijs worden gehanteerd dan in de uiteindelijke situatie.

Artikel 5.3

In het eerste lid van dit artikel is een overgangsbepaling opgenomen, waarin een voorziening is getroffen in verband met de problematiek van de ontwerpers, waarover de afgelopen jaren veelvuldig overleg is gevoerd tussen de Minister van Onderwijs en Wetenschappen, de technische universiteiten en de Raad van de Centrale Ondernemersorganisaties. Op 11 juni 1992 is definitief overeenstemming bereikt over de financiële overgangsmaatregelen die zouden worden getroffen. Deze overgangsmaatregelen, die zijn vastgelegd in de brief van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen van 15 september 1992, kenmerk WO/U 92063960, lopen tot en met het begrotingsjaar 1995.

De overgangsvoorziening houdt in dat in de jaren 1994 en 1995 aan de op grond van artikel 2.9 te berekenen component proefschriften en ontwerperscertificaten voor de desbetreffende universiteiten een bedrag wordt toegevoegd. Deze bedragen worden afgezonderd van de landelijk voor de universiteiten beschikbare middelen, nog voordat die middelen op grond van artikel 2.3 worden verdeeld over de verschillende samenstellende delen, zoals het onderwijsdeel, het onderzoekdeel, enzovoort. De zinsnede «alvorens artikel 2.3 toepassing vindt ..» verwijst hiernaar. In het kader van de verdeling van de landelijk beschikbare middelen over de samenstellende delen vindt berekening van de verschillende componenten van het onderzoekdeel plaats. De omvang van de component proefschriften en ontwerperscertificaten is mede bepalend voor de berekening van de component strategische overwegingen. Bij die berekening telt echter de toevoeging op grond van artikel 5.3 aan de component proefschriften en ontwerperscertificaten niet mee. Dit vloeit voort uit de tekst van artikel 2.11, tweede lid, onder b, waarin expliciet wordt verwezen naar de op grond van artikel 2.9 berekende componenten proefschriften en ontwerperscertificaten. Door toevoeging van de bedragen genoemd in artikel 5.3, eerste lid, aan de component proefschriften en ontwerperscertificaten, maken deze bedragen echter wel deel uit van het totale onderzoekdeel, zodat zij wel een rol spelen in de verdeling van de verwevenheidscomponent over de verschillende universiteiten op grond van artikel 2.14, tweede lid.

In het tweede lid van artikel 5.3 wordt vervolgens een aantal oude afspraken tussen de Minister van Onderwijs en Wetenschappen en de in dit artikellid met name genoemde universiteiten als overgangsbepaling

vastgelegd. Het betreft toewijzingen, die in het kader van de zogenaamde Vernieuwingen TVC en het convenant technische wetenschappen zijn overeengekomen, alsmede een beperkt aantal toewijzingen, zoals die in het HOOP 1990 zijn neergelegd. De werking van de overgangsbepaling beperkt zich tot het begrotingsjaar 1994. Ook hier worden de middelen afgezonderd van het landelijk voor de universiteiten beschikbare budget voor de verdeling over de samenstellende delen plaats heeft. De bedragen worden toegevoegd aan de rijksbijdrage als bedoeld in artikel 2.2 van de in artikel 5.3, tweede lid, genoemde universiteiten.

Artikel 5.4

In het eerste lid van artikel 5.4 is de uitgangssituatie per universiteit wat betreft de omvang van de component strategische overwegingen voor het begrotingsjaar 1993 vastgelegd. Deze bepaling is noodzakelijk, aangezien artikel 2.11 van dit besluit slechts regels geeft hoe wijzigingen in de omvang van deze component per universiteit tot stand kunnen komen, namelijk door wijziging van de omvang van het landelijk beschikbare onderzoekdeel of door wijziging van de omvang van de gezamenlijke componenten proefschriften en ontwerperscertificaten van de universiteiten. Over de vaststelling van de componenten strategische overwegingen voor het begrotingsjaar 1993 is met de universiteiten overeenstemming bereikt.

In het tweede lid van artikel 5.4 zijn enige voorzieningen getroffen naar aanleiding van een aantal afspraken tussen de Minister van Onderwijs en Wetenschappen en de universiteiten.

In de eerste plaats zijn tussen de Minister van Onderwijs en Wetenschappen en de openbare universiteit te Utrecht een aantal afspraken gemaakt, die zijn neergelegd in de brief van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen van 13 februari 1992, kenmerk WO/U 92005493. In verband daarmee wordt vanaf het begrotingsjaar 1994 ten behoeve van die universiteit structureel een bedrag van 1,4 miljoen gulden toegevoegd aan de component strategische overwegingen. In het tweede lid van artikel 5.4, onderdeel a, is hiervoor een voorziening getroffen.

In de tweede plaats is in de onderdelen b, c, d, en e van het hiervoor genoemde artikellid een structurele correctie van de scheefgroei in de uitgangssituaties wat betreft de zogenaamde B-delen van de universiteiten te Rotterdam, Maastricht, Tilburg en Enschede opgenomen, overeenkomstig de brief van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen van 15 september 1992, kenmerk WO/U 92043304. Het eerste deel van de correctie heeft al in het begrotingsjaar 1993 plaats gehad, het tweede deel zal op grond van dit onderdeel in 1994 plaats hebben. In het derde lid tenslotte wordt aan de component strategische overwegingen voor de begrotingsjaren 1994 en 1995 en volgende voor de in het artikellid met name genoemde universiteiten een bedrag toegevoegd in verband met toezeggingen van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen met betrekking tot de toewijzing van de kleine letteren aan die universiteiten.

Artikel 5.5

In het algemeen deel van de toelichting is reeds vermeld dat ten aanzien van het deel universitaire lerarenopleidingen voorshands een overgangsbepaling geldt. Deze komt er op neer dat de ondergetekenden, na overleg met de universiteiten waaraan een ULO is verbonden, de verdeling van het landelijk beschikbare bedrag over de universiteiten vaststellen.

Artikel 5.6

Voor een toelichting op het eerste lid van artikel 5.6 wordt verwezen naar punt 6 van het algemeen deel van deze nota van toelichting.

Ten aanzien van het tweede lid van artikel 5.6 wordt opgemerkt dat op deze wijze een voorziening wordt getroffen voor de klinische ondersteuning van het wetenschappelijk geneeskundig onderwijs en onderzoek op een specifiek zorggebied, waarin de aan de betrokken universiteiten verbonden academische ziekenhuizen niet kunnen voorzien. Feitelijk betekent deze bepaling dat, voordat vaststelling van de omvang van de landelijke delen op grond van artikel 2.3 plaats heeft, een bedrag wordt afgezonderd ten behoeve van de betrokken universiteiten.

De in het onderhavige lid bedoelde bedragen worden door de minister toegevoegd aan de rijksbijdragen van de betrokken universiteiten, maar maken geen deel uit van het deel academische ziekenhuizen, bedoeld in artikel 2.16.

De voor de klinische ondersteuning bedoelde bedragen worden jaarlijks door de minister vastgesteld, zolang op grond van het eerste lid van dit artikel nog de «oude» berekeningswijze geldt.

Voor het begrotingsjaar 1994 wordt, uitgedrukt in miljoenen guldens aan de rijksbijdragen van de openbare universiteit te Utrecht, de bijzondere universiteit te Amsterdam, de openbare universiteit te Maastricht, toegevoegd onderscheidenlijk 23,824 (ten behoeve van het Wilhelmina Kinderziekenhuis te Utrecht), 1,474 (ten behoeve van de Valeriuskliniek te Amsterdam) en 2,373, ten behoeve van het Psychomedisch Streekcentrum Vijverdal te Maastricht.

Artikel 5.7

De opleidingen op het gebied van de kunst, de voortgezette kunstopleidingen en de voortgezette opleidingen bouwkunst zijn tijdelijk uitgezonderd van de algemene berekeningswijze bedoeld in artikel 2.5 van de WHW. De aanleiding voor deze uitzondering is opgenomen in het HOOP 1992.

Het HOOP 1992 bevat de volgende passage: «Tijdens het reeds eerder genoemde mondeling overleg met de VKC op 25 januari 1990 over het kunstonderwijs is afgesproken dat op korte termijn gestreefd zou worden naar afspraken met de hogescholen over toe te kennen budgetten per hogeschool zonder directe koppeling aan de instroom zoals die zich feitelijk zou ontwikkelen. Daarmee is een eventuele prikkel tot instroomvergroting weggenomen die ontstaat, indien de bekostiging afhankelijk is van het aantal studenten. Voorts is met de Minister van Welzijn Volksgezondheid en Cultuur overeengekomen dat door hem getracht zal worden op systematische wijze gegevens te verzamelen over de wenselijke omvang van het muziekvakonderwijs.»

Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek zal worden beoordeeld op welke wijze de bekostiging van het kunstonderwijs definitief zijn beslag zal krijgen.

Artikel 5.8

In verband met het verschuiven van de teldatum in het hoger beroeps- onderwijs van 15 september naar 1 oktober is in artikel 5.8 een overgangsbepaling opgenomen die een van artikel 3.3, derde lid, afwijkend tijdvak regelt.

Artikel 5.9

Met betrekking tot de toedeling van het bekostigingsniveau van de opleidingen tot leraar basisonderwijs bestaat een extra complicatie. Gegeven de huidige spreiding van deze opleidingen wordt het als ongewenst beschouwd het gemiddelde bekostigingsniveau feitelijk te wijzigen. Dit zou voor sommige kleine hogescholen onder de huidige omstandigheden te grote allocatieve effecten veroorzaken.

Derhalve wordt in het eerste lid van artikel 5.9 aan de opleidingen tot leraar basisonderwijs, in aanvulling op het toegewezen bekostigingsniveau, tijdelijk een toeslag toegekend tot het gemiddelde niveau van de huidige bekostiging. Bij een volgende herziening van de bekostigings-systematiek vindt over deze toeslag opnieuw overleg plaats.

In het tweede lid van artikel 5.9 is de basis opgenomen voor de bekostiging van de nascholing aan hogescholen voor de overgangsperiode tot 1 augustus 1996, het tijdstip waarop de bekostiging volledig zal zijn overgeheveld naar de vraagzijde, conform de bepalingen in de Wet van 7 juli 1993, houdende wijziging van enkele onderwijswetten in verband met nascholing (Stb. 405).

In het derde lid is een bepaling opgenomen met een van artikel 3.7, tweede lid, afwijkende berekening van het exploitatiedeel van een aantal van de nog bestaande nieuwe lerarenopleidingen (NLO's). Het is immers mogelijk dat bij deze uit twee «studierichtingsdelen» bestaande opleidingen, de afzonderlijke opleidingen onder twee verschillende bekostigingsniveaus vallen. In die gevallen wordt een 50/50 verdeling aangehouden.

Artikel 5.10

De wijziging van de systematiek die in dit besluit is neergelegd, wordt macro gezien budgettair neutraal ingevoerd. Voor individuele instellingen kan evenwel toch een beperkte verandering van de berekende exploitatiedeel het gevolg zijn, in het bijzonder vanwege de volledige linearisering en daarmee het vervallen van vormen van bodembekostiging. Om te voorkomen dat een instelling er in één jaar te veel op achteruit zou gaan, is besloten voor de begrotingsjaren 1994 en 1995 de negatieve verschillen gedeeltelijk te compenseren. Het ijkjaar daarbij is 1993, het laatste jaar waarvoor de oude systematiek nog geldt. Voor datzelfde begrotingsjaar wordt fictief voor elke instelling ook op grond van de nieuwe systematiek een rijksbijdrage geraamd. Het verschil in geraamde rijksbijdragen voor een instelling is de basis voor de toekenning van een extra bedrag, dat bij ministeriële regeling zal worden vastgesteld.

Artikel 5.11

Bij de bepaling van de zogenaamde bruto-rijksbijdrage voor hogescholen op grond van met name de Regeling berekeningsgrondslag rijksbijdrage W.H.B.O., op basis van de onderwijsvraag van de desbetreffende instellingen, zijn altijd inbegrepen geweest de ontvangsten uit college- en examengelden per geraamde ingeschreven student. In de WHW is in die systematiek een wijziging aangebracht, aangezien de hogescholen tegenwoordig «eigenaar» zijn van de collegegelden. Vandaar dat in de onderhavige systematiek bij de berekening van het exploitatiedeel van hogescholen met de bedragen als bedoeld in artikel 3.7, tweede lid, het collegegeld niet meer is inbegrepen. Er is sprake van berekening van een netto-rijksbijdrage. Vanwege het verschil tussen de gehanteerde indicatoren, namelijk onderwijsvragende en ingeschreven studenten, zal een onmiddellijke overgang naar «netto-prijzen» leiden tot ongewenste reallocaties, in het bijzonder voor instellingen met een

onderwijsvraag die hoger is dan 1. Om deze ongewenste effecten te beperken is in de nieuwe systematiek voor een overgangperiode van twee jaar voorzien in een tijdelijke aanpassing bij de berekening van de onderwijsvraagfactor. Hierdoor wordt recht gedaan aan het gegeven dat het collegegeld ongeveer 25% bedraagt van het bedoelde exploitatiebedrag. Overigens is bij de berekening van de toegevoegde factoren uitgegaan van het aantal daadwerkelijk ingeschreven studenten in het teljaar dat wordt benut om het aantal onderwijsvragende studenten te bepalen, in plaats van het aantal geraamde ingeschreven studenten in het begrotingsjaar waarop de rijksbijdrage betrekking heeft.

Artikel 5.12

In dit artikel is de basis gelegd voor een tijdelijke ministeriële regeling (Bonus-malus-regeling hoger beroepsonderwijs) met het oog op het terugdringen en beheersen van de ontslaguitkeringen in het hoger beroepsonderwijs. De inhoud van deze regeling is eveneens neergelegd in een door ondergetekenden voorgenomen wijziging van het onderhavige besluit. Dat ontwerp-besluit kon tot op heden nog niet aan de Raad van State om advies worden voorgelegd, omdat de wettelijke basis voor het besluit geregeld wordt in het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met de decentralisatie van regelgeving op arbeidsvoorwaardelijk terrein, dat thans nog aanhangig is bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Kamerstukken II, 1992-1993, 23 218). Aangezien de hogeschoolen erop hebben aangedrongen dat de bonus-malus-regeling met ingang van 1 januari 1994 zal gaan werken en de omvang en instroom in het wachtgeldbestand ten aanzien van het hoger beroepsonderwijs inmiddels dermate proporties hebben aangenomen dat langer uitstel van de bonus-malus-systematiek voor het hoger beroepsonderwijs uit bestuurlijk oogpunt niet aanvaardbaar is, is de voorziening in artikel 5.12 getroffen.

Artikel 5.13

In artikel 5.13 wordt bepaald dat de minister moet aangeven welke opleidingen bij de inwerkingtreding van dit besluit reeds in opbouw dan wel in afbouw zijn. Dit is noodzakelijk omdat de artikelen 3.5 en 3.6 alleen betrekking hebben op de situatie na inwerkingtreding van dit besluit.

Artikel 5.14

Aan de op grond van artikel 3.10 berekende ruimtebehoefte kan tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip door de minister in bepaalde gevallen additionele ruimtebehoefte worden toegekend. Op deze wijze kan worden voorzien in een soepele overgang van de destijds specifieke hantering van het ruimtebekostigingsmodel in het hoger beroepsonderwijs naar de normatieve bekostiging van de huisvestingslasten.

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
M. J. Cohen

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
P. Bukman